

Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2017 r.

Bydgoszcz 2018

Labour market in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2017

Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2017 r.

Labour market in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2017

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy Statistical Office in Bydgoszcz

Bydgoszcz 2018

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy. Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy
Statistical Office in Bydgoszcz. Surveys and Analysis of Labour Market Centre

Zespół autorski

Editorial team

Katarzyna Jaszczuk, Maciej Ryczkowski
Aleksandra Czapska, Klaudia Gietka-Cichańska, Elżbieta Królikowska, Joanna Krzyś, Dorota Malicka,
Joanna Muszyńska, Katarzyna Pojda, Alicja Redelbach, Marek Ręklewski, Gabriela Szulc, Anna Tomaszewska,
Bartosz Wilk, Małgorzata Winnicka, Mirosława Wozikowska, Dominik Ziółkowski

Kierujący

Supervisor

Leszek Kozłowski

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Adam Mańkowski

Tłumaczenie

Translation

Katarzyna Jaszczuk, Zbigniew Osypiuk, Maciej Ryczkowski

ISSN 1734-7386

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website:

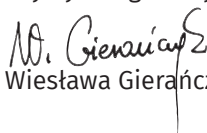
<http://bydgoszcz.stat.gov.pl/>

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy przekazuje Państwu opracowanie poświęcone sytuacji na rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim. W publikacji, wydanej w ramach serii „Informacje statystyczne”, scharakteryzowano sytuację na rynku pracy z wykorzystaniem danych statystycznych za 2017 r. Opracowanie składa się z uwag metodycznych, syntezy wyników badań, map i wykresów oraz tablic statystycznych. Prezentowane informacje statystyczne opisują aktywność ekonomiczną ludności (pracujących, zatrudnienie, bezrobocie według definicji BAEL i rejestrowane) oraz wynagrodzenia, warunki pracy i wolne miejsca pracy. Dane przedstawiono w podziale na podregiony, powiaty i gminy. Synteza zawiera najważniejsze informacje na temat rynku pracy w województwie kujawsko-pomorskim, podstawowe tendencje i główne wnioski. Tablice przeglądowe prezentują województwo kujawsko-pomorskie na tle kraju i innych województw.

W celu umożliwienia interpretacji prezentowanych informacji znajdujących się w opracowaniu zachęcam Państwa do zapoznania się z treścią uwag metodycznych. Zawarto w nich m.in. źródła i zakres wykorzystanych danych statystycznych, stosowane klasyfikacje i definicje najważniejszych pojęć. Przekazując Państwu „Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w 2017 r.” wyrażam przekonanie, że publikacja zainteresuje szerokie grono odbiorców oraz zaspokoi podstawowe potrzeby informacyjne użytkowników. Jako Urząd jesteśmy otwarci na współpracę, zarówno na polu publikacji, jak i działań analityczno-badawczych. Stąd zachęcam Państwa do formułowania uwag dotyczących zawartości nie tylko niniejszego opracowania, ale także zakresu realizowanych badań statystycznych.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

dr Wiesława Gierańczyk

Bydgoszcz, listopad 2018 r.

Preface

The Statistical Office in Bydgoszcz presents the publication concerning the situation on the labour market in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. The volume, published within the series "Statistical Information", provides description of the labour market using statistical data for 2017. The work consists of methodological notes, synthesis of survey results, statistical tables and charts. The presented data describe economic activity of the population (paid employees, employment, registered and BAEL unemployment) as well as wages and salaries, working conditions and job vacancies. The data are presented by subregions, powiats and gminas. The synthesis includes key information on the labour market, basic trends and main conclusions. The review tables present the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in comparison to the country and other voivodships.

To facilitate the interpretation of presented information I encourage you to read methodological notes, which include the sources and scope of statistical data, used classifications and definitions of the most important concepts. I hope that the publication 'Labour market in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2017' will be of interest to a wide audience and will satisfy the basic information needs of users. Our Office is open to cooperation, both in the field of publications and the analytical and research area. Thus, I encourage the readers to formulate comments regarding not only the content of the study, but also the scope of statistical surveys.

Acting Director
of the Statistical Office in Bydgoszcz

Wiesława Gierańczyk, PhD.

Bydgoszcz, November 2018

Spis treści

Contents

Przedmowa	4
Preface	
Uwagi metodyczne	15
Methodological notes	
Synteza	26
Executive summary	

Spis wykresów i kartogramów

List of charts and cartograms

Wykresy

Charts

1. Struktura aktywności ekonomicznej ludności (w wieku 15 lat i więcej) według płci w 2017 r.
The structure of economic activity of the population (aged 15 or more) by sex in 2017
2. Struktura biernych zawodowo nieposzukujących pracy według wybranych przyczyn bierności i płci w IV kwartale 2017 r.
The structure of economically inactive people, not seeking work by selected reasons for inactivity and sex in the fourth quarter of 2017
3. Struktura pracujących według rodzajów działalności w 2017 r.
The structure of employed persons by kind of activity in 2017
4. Przyjęcia i zwolnienia pracowników według wybranych sekcji PKD w 2017 r.
Hires and terminations of employees by selected PKD sections in 2017
5. Wolne miejsca pracy oraz wolne i nowo utworzone wolne miejsca pracy w latach 2010-2017
Job vacancies as well as job vacancies and newly created jobs in the years 2010-2017
6. Zlikwidowane miejsca pracy oraz nowo utworzone miejsca pracy w latach 2010-2017
Liquidated and newly created jobs in the years 2010-2017
7. Stopa bezrobocia według BAEL, stopa bezrobocia rejestrowanego (prawa oś) oraz liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy według płci (lewa oś) w latach 2010-2017
The LFS unemployment rate, the registered unemployment rate (the right axis) and the number of unemployed persons registered in powiat labour offices by sex (the left axis) in the years 2010-2017
8. Różnica stopy bezrobocia rejestrowanego i stopy bezrobocia rejestrowanego wyrównanej sezonowo w latach 2010-2017
The difference between the registered unemployment rate and the registered unemployment rate seasonally adjusted in the years 2010-2017

9. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy oraz oferty pracy w latach 2010-2017
The number of unemployed persons registered in powiat labour offices and job offers in the years 2010-2017
10. Oferty pracy (lewa oś) oraz bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy przypadający na jedną ofertę pracy (prawa oś) w latach 2010-2017
Job offers in a quarter (the left axis) and unemployed persons registered in powiat labour offices per one job offer (the right axis) in the years 2010-2017
11. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w latach 2016-2017
Unemployed persons by duration of unemployment in the years 2016-2017
12. Napływ i odpływ bezrobotnych w latach 2016-2017
Inflow to and outflow from unemployment in the years 2016-2017
13. Bezrobotni według wykształcenia w latach 2016-2017
Unemployed persons by educational level in the years 2016-2017
14. Wybrane kategorie bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2017 r.
Selected categories of unemployed persons with a specific situation on the labour market in 2017
15. Wolne miejsca pracy według wielkich grup zawodów w 2017 r.
Job vacancies by large occupational groups in 2017
16. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według sekcji PKD w 2017r.
The structure of persons injured in accidents at work by PKD sections in 2017
17. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według stażu pracy w latach 2016-2017 (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)
Persons injured in accidents at work by work seniority in the years 2016-2017 (excluding private farms in agriculture)
18. Struktura zatrudnionych (liczonych tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego) w warunkach zagrożenia według czynników zagrożeń w 2017 r.
Structure of persons working (counted once in a group of predominant factor) in hazardous conditions by hazardous factors in 2017

Kartogramy

Cartograms

1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w 2017 r.
Average monthly gross wages and salaries in 2017
2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r.
The registered unemployment rate in 2017

UWAGA! Część tabelaryczna dostępna jest w pliku w formacie MS EXCEL.
NOTE! Tabular part is available in file in the MS EXCEL format.

Spis tablic

List of tables

I. Tablice przeglądowe

Review tables

1. Wybrane dane o województwach w 2017 r.
Selected data on voivodships in 2017
2. Ważniejsze dane o województwie kujawsko-pomorskim
Major data on kujawsko-pomorskie voivodship
3. Ludność według ekonomicznych grup wieku, miejsca zamieszkania oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Population by economic age groups, place of residence, subregions and powiats in 2017

II. Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

- 1 (4). Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej
Economic activity of the population aged 15 and more
- 2 (5). Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według grup wieku i poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r.
Economic activity of the population aged 15 and more by age groups and educational level in 4th quarter of 2017
- 3 (6). Pracujący według płci, sektorów własności, statusu zatrudnienia oraz wielkich grup zawodów w IV kwartale 2017 r.
Employed persons by sex, ownership sectors, employment status as well as large occupational groups in 4th quarter of 2017
- 4 (7). Bezrobotni według okresu poszukiwania pracy, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale 2017 r.
Unemployed persons by duration of job search as well as sex and place of residence in 4th quarter of 2017
- 5 (8). Bezrobotni według wybranych metod poszukiwania pracy, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale 2017 r.
Unemployed persons by selected methods of job seeking as well as sex and place of residence in 4th quarter of 2017

- 6 (9). Bierni zawodowo nieposzukujący pracy według wybranych przyczyn bierności, płci i miejsca zamieszkania w IV kwartale 2017 r.
Economically inactive persons by selected reasons for inactivity in sex and place of residence in 4th quarter of 2017

III. Pracujący. Zatrudnieni

Employment. Paid employees

- 1 (10). Pracujący w gospodarce narodowej według płci, sektorów własności i sekcji PKD
Employed persons in national economy by sex, ownership sectors and NACE sections
- 2 (11). Pracujący według płci, sektorów własności i sekcji PKD
Employed persons by sex, ownership sectors and NACE sections
- 3 (12). Pracujący i zatrudnieni według wielkości przedsiębiorstw, sektorów własności i sekcji PKD w 2017 r.
Employed persons and paid employees by size of enterprises, ownership sectors and NACE sections in 2017
- 4 (13). Pracujący w porze nocnej, emeryci i renciści, niepełnosprawni oraz cudzoziemcy według sektorów własności i sekcji PKD
Persons working shift hours, retirees and pensioners, disabled persons as well as foreigners by ownership sectors and NACE sections
- 5 (14). Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni według płci, sektorów własności i sekcji PKD
Full- and part-time employees by sex, ownership sectors and NACE sections
- 6 (15). Przyjęcia do pracy według płci, źródeł rekrutacji, sektorów własności i sekcji PKD
Hires by sex, sources of inflow, ownership sectors and NACE sections
- 7 (16). Przyjęcia do pracy według liczby pracujących, sektorów własności i sekcji PKD
Hires by number of employed persons, ownership sectors and NACE sections
- 8 (17). Absolwenci szkół podejmujący pierwszą pracę według płci, sektorów własności i sekcji PKD
School leavers starting work for the first time by sex, ownership sectors and NACE sections
- 9 (18). Zwolnienia z pracy według przyczyn, sektorów własności i sekcji PKD
Terminations by reasons, ownership sectors and NACE sections
- 10 (19). Zwolnienia z pracy w przedsiębiorstwach według liczby pracujących, sektorów własności i sekcji PKD
Terminations in enterprises by number of employed persons, ownership sectors and NACE sections
- 11 (20). Przyjęcia i zwolnienia pracowników w przetwórstwie przemysłowym według sektorów własności i wybranych działów PKD
Hires and terminations of employed persons in manufacturing enterprises by ownership sectors and selected NACE divisions
- 12 (21). Pracujący według płci, sektorów własności oraz podregionów i powiatów
Employed persons by sex, ownership sectors as well as subregions and powiats
- 13 (22). Pracujący według rodzajów działalności oraz podregionów i powiatów
Employed persons by activity sectors as well as subregions and powiats

- 14 (23). Pracujący według płci, rodzajów działalności oraz podregionów, powiatów i gmin
Employed persons by sex, activity sectors and subregions, powiats and gminas
- 15 (24). Przeciętne zatrudnienie według sektorów własności i sekcji PKD
Average paid employment by ownership sectors and NACE sections
- 16 (25). Przeciętne zatrudnienie według sektorów własności, rodzajów działalności oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Average paid employment by ownership sectors, activity sectors as well as subregions and powiats in 2017

IV. Wynagrodzenia

Wages and salaries

- 1 (26). Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej według sektorów własności i sekcji PKD
Average monthly gross wages and salaries in national economy by ownership sectors and NACE sections
- 2 (27). Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według sektorów własności oraz sekcji i działów PKD
Average monthly gross wages and salaries by ownership sectors as well as NACE sections and divisions
- 3 (28). Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według sektorów własności, rodzajów działalności oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Average monthly gross wages and salaries by ownership sectors, activity sectors as well as subregions and powiats in 2017

V. Warunki pracy

Work conditions

- 1 (29). Wypadki i poszkodowani w wypadkach przy pracy według sekcji PKD
Accidents and persons injured in accidents by NACE sections
- 2 (30). Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków, liczby dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami oraz sektorów własności i sekcji PKD
Persons injured in accidents at work by kind of accidents, number of days incapacity to work caused by accidents as well as ownership sectors and NACE sections
- 3 (31). Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wydarzeń powodujących uraz, sektorów własności i sekcji PKD
Persons injured in accidents at work by contact-mode of injury, ownership sectors and NACE sections
- 4 (32). Poszkodowani w wypadkach przy pracy według wydarzeń powodujących uraz oraz przyczyn wypadku
Persons injured in accidents at work by contact-mode of injury and causes of accidents
- 5 (33). Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD
Causes of the accidents at work by NACE sections
- 6 (34). Poszkodowani w wypadkach przy pracy według stażu pracy i sekcji PKD
Persons injured in accidents at work by work seniority and NACE sections

- 7 (35). Poszkodowani w wypadkach przy pracy według grup wieku i sekcji PKD
Persons injured in accidents at work by age groups and NACE sections
- 8 (36). Stanowiska pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego, według sektorów własności i sekcji PKD
Positions for which evaluation of occupational risk was done by ownership sectors and NACE sections
- 9 (37). Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego, według sektorów własności i sekcji PKD
Employees on positions for which evaluation of occupational risk was done by ownership sectors and NACE sections
- 10 (38). Zbiorowość objęta badaniem zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz zatrudnieni w warunkach zagrożenia według sektorów własności i sekcji PKD
The population covered by the survey of hazard to agents harmful to health as well as persons working in hazardous condition by ownership sectors and NACE sections
- 11 (39). Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według czynników zagrożeń, płci oraz sektorów własności i sekcji PKD
Persons working in hazardous conditions by hazardous factors, sex as well as ownership sectors and NACE sections
- 12 (40). Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych według czynników zagrożeń oraz sektorów własności i sekcji PKD
Persons working in hazardous conditions per 1000 persons working by hazardous factors as well as ownership sectors and NACE sections
- 13 (41). Świadczenia z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych według sektorów własności i sekcji PKD
Hazardous and hard working condition benefits by ownership sectors and NACE sections
- 14 (42). Choroby zawodowe
Occupational diseases
- 15 (43). Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych według sektorów własności i sekcji PKD
Occupational accidents and occupational diseases compensations by ownership sectors and NACE sections
- 16 (44). Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków, liczby dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami oraz podregionów i powiatów
Persons injured in accidents at work by kind of accidents, number of days incapacity to work caused by accidents as well as subregions and powiats
- 17 (45). Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według czynników zagrożeń oraz podregionów i powiatów
Persons working in hazardous conditions by hazardous agents as well as subregions and powiats
- 18 (46). Zatrudnieni w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia według podregionów i powiatów w 2017 r.
Persons working in hazardous conditions to agents harmful and hazardous to health by subregions and powiats in 2017

VI. Wolne miejsca pracy

Job vacancies

- 1 (47). Wolne miejsca pracy według wielkich grup zawodów i sekcji PKD
Vacancies by large groups of occupations and NACE sections
- 2 (48). Wolne miejsca pracy według sektorów własności, wielkości jednostek i wybranych grup zawodów
Vacancies by ownership sectors, size of entities and selected groups of occupations
- 3 (49). Wolne miejsca pracy według kwartałów oraz sektorów własności, wielkości jednostek i sekcji PKD
Job vacancies by quarters as well as ownership sectors, size of entities and NACE sections
- 4 (50). Wolne nowo utworzone miejsca pracy według kwartałów oraz sektorów własności, wielkości jednostek i sekcji PKD
Vacancies – newly created jobs by quarters, as well as ownership sectors, size of entities and NACE sections
- 5 (51). Nowo utworzone miejsca pracy według sektorów własności, wielkości jednostek oraz sekcji PKD
Newly created jobs by ownership sectors, size of entities as well as NACE sections
- 6 (52). Zlikwidowane miejsca pracy według sektorów własności, wielkości jednostek oraz sekcji PKD
Liquidated jobs by ownership sectors, size of entities as well as NACE sections

VII. Bezrobocie rejestrowane

Registered unemployment

- 1 (53). Bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy
Unemployed persons registered in powiat labour offices
- 2 (54). Stopa bezrobocia, bezrobotni nowo zarejestrowani, wyrejestrowani i oferty pracy
Unemployment rate, newly registered unemployed persons, persons removed from unemployment rolls and job offers
- 3 (55). Bezrobotni według poziomu wykształcenia, grup wieku, płci i kwartałów
Unemployed persons by educational level, age groups, sex and quarters
- 4 (56). Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy, płci i kwartałów
Unemployed persons by duration of unemployment, sex and quarters
- 5 (57). Bezrobotni według stażu pracy, płci i kwartałów
Unemployed persons by total work seniority, sex and quarters
- 6 (58). Wybrane kategorie bezrobotnych według miesięcy w 2017 r.
Selected categories of unemployed persons by months in 2017
- 7 (59). Wybrane dane o bezrobotnych mieszkających na wsi
Selected data on unemployed persons in rural areas
- 8 (60). Wybrane aktywne programy rynku pracy oraz oferty pracy
Selected labour market programmes and job offers

- 9 (61). Wydatki funduszu pracy
Expenditures of Labour Fund
- 10 (62). Oferty pracy w 2017 r.
Job offers in 2017
- 11 (63). Napływ i odpływ bezrobotnych
Inflow to and outflow from unemployment
- 12 (64). Bezrobotni nowo zarejestrowani
Newly registered unemployed persons
- 13 (65). Bezrobotni wyrejestrowani z ewidencji urzędów pracy według przyczyn
Persons removed from unemployment rolls by reasons
- 14 (66). Bezrobotni, którzy podjęli pracę
Unemployed persons who received jobs
- 15 (67). Wybrane dane o bezrobotnych poprzednio pracujących według czasu pozostawania bez pracy, płci i rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy w 2017 r.
Selected data on unemployed persons previously in employment by duration of unemployment, sex and kind of activity of their last job in 2017
- 16 (68). Bezrobotni według grup zawodów w 2017 r.
Unemployed persons by groups of occupations in 2017
- 17 (69). Wybrane kategorie bezrobotnych według podregionów i powiatów w 2017 r.
Selected categories of unemployed persons by subregions and powiats in 2017
- 18 (70). Bezrobotni według poziomu wykształcenia oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Unemployed persons by educational level as well as subregions and powiats in 2017
- 19 (71). Wybrane kategorie bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy według podregionów i powiatów w 2017 r.
Selected categories of unemployed persons with a specific situation on the labour market by subregions and powiats in 2017
- 20 (72). Wybrane dane o bezrobotnych mieszkających na wsi według podregionów i powiatów w 2017 r.
Selected data on unemployed persons in the rural areas by subregions and powiats in 2017
- 21 (73). Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy i oferty pracy według podregionów i powiatów w 2017 r.
Disabled unemployed persons registered in powiat labour offices and job offers by subregions and powiats in 2017
- 22 (74). Bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy według płci, miejsca zamieszkania, miesięcy oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Unemployed persons registered in powiat labour offices by sex, place of residence, months as well as subregions and powiats in 2017

-
- 23 (75). Stopa bezrobocia rejestrowanego według miesięcy oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Registered unemployment rate by months as well as subregions and powiats in 2017
- 24 (76). Oferty pracy w powiatowych urzędach pracy według miesięcy oraz podregionów i powiatów w 2017 r.
Job offers in powiat labour offices by months as well as subregions and powiats in 2017
- 25 (77). Oferty pracy według podregionów i powiatów w 2017 r.
Job offers by subregions and powiats in 2017
- 26 (78). Bezrobotni zarejestrowani i oferty pracy według podregionów, powiatów i gmin
Registered unemployed persons and job offers by subregions, powiats and gminas
- 27 (79). Bezrobotni według grup wieku, czasu pozostawania bez pracy oraz według podregionów, powiatów i gmin w 2017 r.
Unemployed persons by age groups, duration of unemployment as well as subregions, powiats and gminas in 2017
- 28 (80). Wybrane kategorie bezrobotnych według podregionów, powiatów i gmin w 2017 r.
Selected categories of unemployed persons by subregions, powiats and gminas in 2017

Objaśnienia znaków umownych

Symbol	Opis
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
Znak *	dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji
Znak #	oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej
"W tym"	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

Skróty

Skróty			
tys.	= tysiąc	tj.	= to jest
zł	= złoty	tzn.	= to znaczy
m-cy	= miesięcy	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
r.	= rok	Nr	= numer
cd.	= ciąg dalszy	poz.	= pozycja
dok.	= dokończenie	ust.	= ustęp
p. proc.	= punkty procentowe	PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności
str.	= strona	NTS	= Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych
tabl.	= tablica		

Uwagi metodyczne

I. Źródła i zakres danych

1. Prezentowane w niniejszej publikacji dane dotyczą, jeśli nie zaznaczono inaczej, gospodarki narodowej i są prezentowane:

- w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** – opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczych we Wspólnocie Europejskiej – *Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE rev. 2*. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (Dz. U. Nr 251, poz. 1885 z późn. zm.).
- w układzie **Klasyfikacji Zawodów i Specjalności**, na podstawie której dokonano grupowania biernych zawodowo, pracujących oraz bezrobotnych, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. 2014, poz. 1145 z późn. zm.). Klasyfikacja oparta jest na „Międzynarodowej Klasyfikacji Zawodów ISCO–08, zalecanej do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy. Klasyfikacja Zawodów i Specjalności jest pięciopoziomowym, hierarchicznie usystematyzowanym zbiorem zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Grupuje poszczególne zawody (specjalności) w coraz bardziej zagregowane grupy oraz ustala ich symbole i nazwy (w ramach wielkich grup zawodów wyodrębnia się grupy duże, w ramach dużych – średnie, w ramach średnich – elementarne, a w ramach elementarnych – poszczególne specjalności).
- według **sektorów własności**:
 - a) sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego;
 - b) sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego.
- według **wielkości jednostek**:
 - a) małe – o liczbie pracujących do 9 osób;
 - b) średnie – o liczbie pracujących od 10 do 49 osób;
 - c) duże – o liczbie pracujących powyżej 49 osób.
- według **rodzajów działalności**:
 - a) „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”;
 - b) „Przemysł” i „Budownictwo”;
 - c) „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, „Informacja i komunikacja”;
 - d) „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości” oraz pozostałe usługi, które obejmują: „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”; „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” „Organizacje i zespoły eksterytorialne”.

Pod pojęciem „**Przemysł**” należy rozumieć sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

2. Dane prezentowane dla województwa, podregionów, powiatów i gmin odpowiadają odpowiednio poziomowi 2, 3, 4, 5 **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**, opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. NTS obowiązująca od 1 I 2016 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 XII 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 2313) w miejsce obowiązującej do 3 XII 2014 r.

3. Dane prezentowane dla wielkich grup zawodów odpowiadają pierwszemu poziomowi **Klasyfikacji Zawodów i Specjalności**.

4. Dane dotyczące **aktywności ekonomicznej ludności** opracowano na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL). Przeprowadzane jest ono w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału, a jego wyniki uogólniane są na populację generalną. Badaniem objęte są **osoby w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach (od III kwartału 2012 r. poza zakresem badania pozostają osoby przebywające poza gospodarstwem domowym, tj. za granicą lub w gospodarstwach zbiorowego zakwaterowania 12 miesięcy lub więcej – do II kwartału 2012 r. było to powyżej 3 miesięcy). Badanie nie obejmuje gospodarstw domowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Od II kwartału 2006 r. dane BAEL liczone są w oparciu o dokładną datę urodzenia.

Od I kwartału 2008 r. czas poszukiwania pracy liczony jest od momentu zakończenia przerwy w poszukiwaniu pracy, o ile wystąpiła i trwała co najmniej 4 tygodnie. W związku z tym, dane te – nie są w pełni porównywalne z wynikami z lat poprzednich.

Od I kwartału 2015 r. dane BAEL dotyczące wykonywanego zawodu są opracowywane w oparciu o nową Klasyfikację Zawodów i Specjalności 2014, *dane o pracujących według zawodów nie są w pełni porównywalne z wynikami z lat ubiegłych* (patrz ust. 1 str. 12).

Dane za lata 2010–2012 przeliczono zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników. Do uogólnienia wyników badania na populację generalną zastosowano dane o ludności Polski w wieku 15 lat i więcej, pochodzące z bilansów opracowanych na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

Od I kw. 2016 r. w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności zastosowano kalibrację wag na poziomie województwa, w miejsce stosowanej dotąd kalibracji na poziomie kraju, co zapewnia spójność otrzymywanych wyników z danymi demograficznymi na poziomie województw. W obliczeniach wag uwzględniono stosowane dotychczas kategorie demograficzne według płci, grup wieku i miejsca zamieszkania, natomiast wskaźniki kompletności służące do korekty wag ze względu na występowanie braków odpowiedzi są obecnie wyznaczane na poziomie województw.

U w a g a: W niektórych tablicach sumy składników mogą być różne od wielkości podanych w wierszach „Ogółem”, co jest wynikiem zaokrągleń dokonywanych przy uogólnianiu wyników badania.

Z uwagi na reprezentacyjną metodę badania zalecana jest ostrożność w posługiwaniu się danymi w przypadkach, gdy zastosowano bardziej szczegółowe podziały i występują liczby niskiego rzędu (mniejsze niż 15 tys.). W przypadku, gdy liczby po uogólnieniu wyników z próby wynoszą poniżej 5 tys., zostały one zastąpione znakiem „.”, co oznacza, że konkretna wartość nie może być pokazana z uwagi na losowy błąd próby.

5. Informacje prezentowane w działach **Pracujący. Zatrudnieni** oraz **Wynagrodzenia** opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m. in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Wykorzystano Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy (Z-06), Sprawozdanie z działalności fundacji,

stowarzyszeń i innych organizacji społecznych (SOF-1), Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego, organizacji pracodawców (SOF-4) oraz Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw (SP-3). Sprawozdanie Z-06 obejmuje osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej oraz ich jednostki lokalne posiadające numery identyfikacyjne REGON, a także jednostki lokalne osób fizycznych prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne, w których liczba pracujących jest większa od 9. Nie obejmuje natomiast rolników indywidualnych, duchownych oraz zatrudnionych w organizacjach społecznych, partiach politycznych i związkach zawodowych. Zakwalifikowania pracujących do poszczególnych sekcji i działów PKD dokonano – zaliczając odpowiednio poszczególne jednostki (przedsiębiorstwa) – na podstawie numerów statystycznych nadanych im w systemie KRUPGN-REGON.

6. Informacje zawarte w dziale **Pracujący. Zatrudnieni** w tabl.: 2–12 i 14–16 obejmują podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Dane nie obejmują podmiotów gospodarczych sporządzających sprawozdania z działalności: fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego, rolników indywidualnych i duchownych. Dane zawarte w tablicy 13 obejmują podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz z pracującymi w fundacjach, stowarzyszeniach, partiach politycznych, związkach zawodowych, organizacjach społecznych, organizacjach pracodawców, samorządzie gospodarczym i zawodowym. W tablicy 1 prezentowane dane dotyczą całej gospodarki narodowej. We wszystkich tablicach w grupie pracujących nie ujęto jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

7. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie** według stanu w dniu 31 XII wyszacowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

8. Dane w dziale **Wynagrodzenia** nie obejmują pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tablicach 2–3 nie obejmują pracowników fundacji, stowarzyszeń, partii politycznych, związków zawodowych, organizacji społecznych, organizacji pracodawców, samorządu gospodarczego i zawodowego oraz podmiotów o liczbie pracujących do 9 osób. W tablicy 1 prezentowane dane dotyczą całej gospodarki narodowej.

9. W prezentowanych tablicach z zakresu zatrudnienia i wynagrodzenia nie ujmuje się uczniów zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.

10. Źródłem informacji o warunkach pracy jest roczne badanie na formularzu Z-10, które obejmuje osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz jednostki lokalne wyżej wymienionych osób i jednostek, w których liczba pracujących wynosi 10 i więcej osób.

11. Dane o wypadkach przy pracy, poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi, opracowano na podstawie Statystycznej karty wypadku przy pracy (formularz Z-KW). Badaniem statystycznym objęte są wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy.

12. Źródłem informacji o wolnych, nowo utworzonych oraz zlikwidowanych miejscach pracy jest badanie popytu na pracę (realizowane na sprawozdaniu Z-05). Od 2007 r. badanie jest prowadzone metodą reprezentacyjną z częstotliwością kwartalną, objęte są nim osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – według jednostek lokalnych, w których liczba zatrudnionych wynosi 1 lub więcej osób.

13. Informacje dotyczące osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, opracowane zostały z uwzględnieniem danych zawartych w sprawozdawczości Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (formularz MPiPS).

14. Wybrane szeregi czasowe były odsezonowane metodą X-13 ARIMA.

II. Objaśnienia podstawowych pojęć

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne.

Do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę przynoszącą zarobek lub dochód (tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem) albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- miały pracę, ale jej nie wykonywały:
 - a) z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego, rodzicielskiego lub wypoczynkowego,
 - b) z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła:
 - do 3 miesięcy,
 - powyżej 3 miesięcy, ale osoby te były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

Do pracujących – zgodnie z międzynarodowymi standardami – zaliczani byli również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi (wedle powyższych kryteriów),
- aktywnie poszukiwały pracy, tzn. w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) podjęły konkretne działania aby znaleźć pracę,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po badanym tygodniu.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące.

Do **biernych** zawodowo zaliczono osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne.

2. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako procentowy udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

3. Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako procentowy udział pracujących w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

4. Stopę bezrobocia obliczono jako procentowy udział bezrobotnych w liczbie aktywnych zawodowo danej kategorii.

Pracujący. Zatrudnieni

1. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

Do pracujących zaliczono:

- osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących: w indywidualnych gospodarstwach rolnych (o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych), na działkach rolnych (o powierzchni od 0,1 do 1,0 ha użytków rolnych), właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych lub posiadających użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników

spółek, którzy nie pracują w spółce), podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,

c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;

- osoby wykonujące pracę nakładczą;
- agentów, łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów;
- członków spółdzielni produkcji rolniczej;
- duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

2. Do **zatrudnionych** w zakładzie pracy, według stanu w dniu 31 XII, zaliczono pracowników pełnozatrudnionych (stałych, sezonowych i zatrudnionych dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy (bez przeliczania na pełnozatrudnionych).

Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które złożyły w zakładzie pracy oświadczenie stwierdzające, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

3. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- zatrudnionych według stanu osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- przeciętnego zatrudnienia pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

4. Informacje o **ruchu zatrudnionych** dotyczą pracowników pełnozatrudnionych. Dane te dotyczą liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy, a nie liczby osób, które zmieniły pracę. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy jest wyższa od liczby osób przyjętych lub zwolnionych z pracy, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmieniać pracę w ciągu roku.

Do **liczby przyjętych do pracy** zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby **zwolnionych z pracy** zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między zakładami, osoby przeniesione służbowo w ramach jednostki z terenu innego województwa, a także osoby powracające do pracy (po nieobecności powyżej 3 miesięcy) i odchodzące z pracy z powodu emerytury, niezdolności do pracy, urlopu wychowawczego, bezpłatnego i rehabilitacji lub aresztowania.

5. **Współczynnik przyjęć (zwolnień)** obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszony o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszony o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w badanym okresie do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedniego.

Wynagrodzenia

1. **Wynagrodzenia** obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

2. Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

3. Do **wynagrodzeń osobowych** zalicza się, m. in. wynagrodzenia zasadnicze, premie i nagrody, dodatki (np. za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za staż pracy, za pełnienie funkcji kierowniczych), wynagro-

dzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (urlopy, przestoje płatne, choroby), świadczenia deputatowe, odszkodowawcze i inne.

4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne przypadające na 1 pracownika obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np.: dziennikarzem, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o wynagrodzeniach prezentuje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od 1 I 1999 r. ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzonymi ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, z późniejszymi zmianami).

Warunki pracy

1. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć u osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną, które nastąpiło:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności albo poleceń przełożonych,
- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia,
- w czasie pozostawania w dyspozycji zakładu pracy, w drodze między siedzibą zakładu pracy, a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkami przy pracy traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie trwania podróży służbowej,
- w związku z odbywaniem służby w zakładowych i resortowych formacjach samoobrony albo w związku z przynależnością do obowiązkowej lub ochotniczej straży pożarnej działającej w zakładzie pracy,
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające w zakładzie pracy organizacje, np. związkowe.

Za **ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

Za **śmiertelny wypadek** przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** bezpośrednio je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy od 2005 r. pogrupowano zgodnie z zaleceniem EUROSTAT-u.

2. Warunki pracy jest to zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach **zatrudnionych w warunkach zagrożenia** dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat, itp.),
- z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne oraz od 2006 r. z niedostatecznym oświetleniem stanowisk pracy, itp.),
- z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).

3. Za **chorobę zawodową** uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Wolne miejsca pracy

1. **Popyt na pracę** to liczba miejsc pracy, które oferuje gospodarka w określonych warunkach społeczno-ekonomicznych. Przedmiotem badania są zagospodarowane miejsca pracy, określane aktualną liczbą pracujących osób oraz wolne miejsca pracy i nowo utworzone. W części dotyczącej badania według zawodów obowiązuje Klasyfikacja Zawodów i Specjalności opisana w uwagach metodycznych (ust.1 str. 15).

2. **Wolne miejsca pracy** to miejsca powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych, bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone,
- pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy,
- w przypadku znalezienia właściwych osób, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego ich zatrudnienia.

3. **Wskaźnik wolnych miejsc pracy** jest to stosunek wolnych miejsc pracy do sumy zagospodarowanych i niezagospodarowanych miejsc pracy.

Bezrobocie rejestrowane

Dane zaprezentowane w publikacji dotyczą osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy.

Dane dotyczące liczby bezrobotnych obejmują osoby zarejestrowane w urzędach pracy, według ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r., poz. 1065 z późniejszymi zmianami).

1. Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę (cudzoziemca – członek rodziny obywatela polskiego) niezatrudnioną i niewykonywującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy, (bądź, jeśli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub szkole wyższej gdzie studiuje w formie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyła 18 lat;
- nie osiągnęła wieku emerytalnego;
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy (przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy), renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego;
- nie jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlega ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe;
- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis:
 - a) zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wnioszek o zawieszenie wykonania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo
 - b) nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie jest tymczasowo aresztowana lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego;
- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pra-

cę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych;

- nie pobiera, na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego;
- nie pobiera na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania;
- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

2. **Stopa bezrobocia rejestrowanego** obliczona została jako procentowy udział liczby zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników Spisów. Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania, co może powodować pewne nieścisłości, zwłaszcza w przypadku stopy bezrobocia ustalonej dla powiatów. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących lokalizacja miejsca pracy.

3. Pod pojęciem **cywilnej ludności aktywnej zawodowo** szacowanej na koniec każdego prezentowanego okresu, należy rozumieć osoby pracujące w jednostkach sektora publicznego i prywatnego, jak również osoby bezrobotne, dane te nie są publikowane, służą jedynie do wyliczenia stopy bezrobocia.

4. Bezrobotny zarejestrowany w okresie **do 12 m-cy od dnia ukończenia nauki (absolwenci)** – bezrobotny, który w tym okresie ukończył (potwierdzoną dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem) naukę w szkole ponadgimnazjalnej (zasadniczej zawodowej i średniej), policealnej, wyższej, specjalnej, dzienne kursy zawodowe trwające co najmniej 24 miesiące lub nabył uprawnienia do wykonywania zawodu jako osoba niepełnosprawna.

5. Bezrobotny **do 25 roku życia** – oznacza bezrobotnego, który do dnia zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończył 25 roku życia.

6. **Długotrwale bezrobotny** – oznacza bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

7. Bezrobotny **powyżej 50 roku życia** – oznacza bezrobotnego, który w dniu zastosowania wobec niego usług lub instrumentów rynku pracy ukończył co najmniej 50 rok życia.

8. Bezrobotny bez kwalifikacji zawodowych – oznacza to bezrobotnego nieposiadającego kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem, lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

9. **Napływ bezrobotnych** – oznacza liczbę osób zarejestrowanych w ciągu miesiąca, kwartału i roku w powiatowych urzędach pracy.

10. **Odptyw bezrobotnych** – oznacza liczbę osób, które w ciągu miesiąca, kwartału i roku zostały wykreślone z ewidencji urzędów pracy z różnych przyczyn, m.in. w związku z podjęciem pracy stałej, sezonowej, interwencyjnej lub robót publicznych, w wyniku niepotwierdzenia gotowości do pracy, podjęcia nauki, nabycia praw emerytalnych lub rentowych itd.

11. **Aktywne programy rynku pracy** – to działania zmierzające do ograniczenia wielkości bezrobocia na danym terenie. Wśród nich wyróżnia się w szczególności:

- **szkolenia** – oznaczają pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia,

- **staż** – oznacza nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą,
- **prace społecznie użyteczne** – oznacza to prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej,
- **prace interwencyjne** – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie bezrobotnych,
- **roboty publiczne** – oznacza to zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez powiaty – z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy – gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowywane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków,
- **przygotowanie zawodowe dorosłych** – jest to instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

12. **Osoby poprzednio pracujące** to osoby, które kiedykolwiek wykonywały pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą oraz inną pracę zarobkową, a także prowadziły pozarolniczą działalność.

13. **Oferty pracy** (wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej) – są to zgłoszone przez pracodawców do powiatowego urzędu pracy:

- co najmniej jedno wolne miejsce zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej (tj. wykonywanie pracy lub świadczenia usług na podstawie umów cywilnoprawnych), w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika,
- miejsca aktywizacji zawodowej przyjęte do realizacji m.in. stażu, prac społecznie użytecznych.

* * *

U w a g a. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy z niższych poziomów klasyfikacji mogą się różnić – z tytułu zaokrągleń – od wielkości „ogółem” na wyższych poziomach klasyfikacji.

W związku z obowiązującą Polską Klasyfikacją Działalności (PKD 2007), w niniejszej publikacji wprowadzono skróty, których nazwy oznaczone zostały w tablicach znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej.

Skrót	Pełna nazwa
sekcje PKD	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Skrót	Pełna nazwa
sekcje PKD	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
działy PKD	
Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Produkcja koksu i produktów rafinacji ropy naftowej	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
Produkcja wyrobów farmaceutycznych	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz Leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi oraz ich naprawa	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
Transport lądowy i rurociągowy	Transport lądowy oraz transport rurociągowy
Gastronomia	Działalność usługowa związana z wyżywieniem
Finansowa działalność usługowa	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych
Ubezpieczenia, reasekuracja i fundusze emerytalne	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego

Skrót	Pełna nazwa
działy PKD	
Działalność firm centralnych; doradztwo w zarządzaniu	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem
Działalność związana z turystyką	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
Utrzymanie porządku w budynkach i zagospodarowanie zieleni	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
Administracyjna obsługa biura; wspomaganie działalności gospodarczej	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej

Synteza

Aktywność ekonomiczna ludności

Liczba osób **aktywnych zawodowo** w województwie kujawsko-pomorskim w 2017 roku wyniosła 912 tys. Było to o 0,9% mniej w stosunku do poprzedniego roku.

Liczba mężczyzn aktywnych zawodowo w województwie kujawsko-pomorskim (515 tys.) zwiększyła się w skali roku o 0,2%, a aktywnych zawodowo kobiet (397 tys.) zmniejszyła się o 2,2%.

W tym samym okresie zbiorowość osób **biernych zawodowo** (753 tys.) zwiększyła się o 0,3%, przy czym w przypadku mężczyzn (281 tys.) spadła o 1,4%, a w przypadku kobiet (472 tys.) wzrosła o 1,3%.

Udział **pracujących** (862 tys. osób) w grupie osób aktywnych zawodowo w 2017 r. wyniósł 94,5% (wzrost o 1,9 p. proc. w skali roku).

Współczynnik aktywności zawodowej w porównaniu z 2016 r. spadł o 0,3 p. proc. i wyniósł 54,8%. W grupie mężczyzn zwiększył się o 0,4 p. proc. (do 64,7%), a w grupie kobiet zmniejszył się o 0,9 p. proc. (do 45,7%). W miastach współczynnik ten wzrósł o 0,3 p. proc. i wyniósł 53,8%, natomiast na wsi spadł o 1,3 p. proc. (do 56,1%). Pomimo faktu, że od 2013 do 2017 roku liczbę pracujących i wskaźnik zatrudnienia charakteryzował trend rosnący, współczynnik aktywności zawodowej systematycznie spadał.

W 2017 r. **wskaźnik zatrudnienia** w województwie kujawsko-pomorskim wyniósł 51,8% i był wyższy o 0,8 p. proc. niż w roku poprzednim. Wśród mężczyzn wskaźnik ten wzrósł o 1,4 p. proc. (do 61,1%), a wśród kobiet o 0,3 p. proc. (do 43,3%). W miastach wskaźnik zatrudnienia wyniósł 51,1% (wzrost o 1,7 p. proc. względem 2016 r. Natomiast na wsi wskaźnik spadł o 0,6 p. proc. do 52,7%.

O poprawiającej się sytuacji na rynku pracy świadczy malejąca **stopa bezrobocia** według BAEL – spadek z poziomu 7,4% w 2016 r. do 5,5% w 2017 r. W przypadku mężczyzn stopa bezrobocia zmalała względem ubiegłego roku o 1,6 p. proc. (wyniosła 5,6%), a w przypadku kobiet o 2,6 p. proc., osiągając 5,3%. Stopa bezrobocia w miastach względem ubiegłego roku spadła o 2,4 p. proc. (do poziomu 5,3%), a na wsi o 1,2 p. proc. (wyniosła 5,8%).

Zbiorowość aktywnych zawodowo w IV kwartale 2017 r. wyniosła 903 tys. osób, na co złożyło się 859 tys. osób pracujących i 44 tys. bezrobotnych.

W województwie kujawsko-pomorskim wśród **pracujących**, przyjmując jako kryterium wiek badanych, najliczniejszą grupą w analizowanym kwartale były osoby w wieku 35–44 lata (234 tys. osób, 27,2% ogólnej liczby pracujących). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym (261 tys., 30,4% ogólnej liczby pracujących). Liczba pracowników najemnych wyniosła 677 tys. osób (w tym 54,8% stanowili mężczyźni). Do grupy pracujących na własny rachunek należało 161 tys. osób (w tym 67,7% to mężczyźni), a pomagających członków rodzin było 20 tys. osób (w tym większość stanowiły kobiety – 80,0%). W sektorze publicznym pracowało 185 tys. osób, z czego ponad połowę, bo 62,2%, stanowiły kobiety. Sektor prywatny liczył 674 tys. osób, z tego większość (61,6%) to mężczyźni.

Wśród przebadanej zbiorowości najliczniejszą **grupą zawodową** w województwie kujawsko-pomorskim w IV kwartale 2017 r. byli specjaliści (146 tys. osób), wśród których przeważały kobiety (63,7%).

W IV kwartale 2017 r. **stopa bezrobocia** wyniosła 4,9%, a populacja **bezrobotnych** liczyła 44 tys. osób, z czego ponad połowę (52,3%) stanowili mężczyźni. W miastach było 26 tys. osób bezrobotnych, zaś na wsi – 18 tys. osób. Bezrobotnych poszukujących pracy do 3 miesięcy łącznie było 18 tys., w tym 10 tys. mieszkańców miast i 8 tys. mieszkańców wsi.

Przeciętny czas poszukiwania pracy przez bezrobotnych zamieszkałych w województwie kujawsko-pomorskim w analizowanym kwartale wyniósł 11,4 miesiąca, a w zależności od miejsca zamieszkania 10,1 miesiąca w mieście oraz 13,7 miesiąca na wsi.

Populacja **biernych zawodowo nieposzukujących pracy** liczyła 758 tys. osób, z czego większość stanowiły kobiety (471 tys.; 62,1%). Osoby bierne, poza emeryturą (375 tys. osób), jako przyczynę nieposzukiwania pracy wymieniały naukę i uzupełnianie kwalifikacji (125 tys. osób) oraz chorobę lub niepełnosprawność (103 tys. osób). Zniechęconych bezskutecznością poszukiwań pracy było 34 tys. osób.

Pracujący i zatrudnieni

Stan w dniu 31 XII 2017

W końcu grudnia 2017 r. liczba **pracujących w gospodarce narodowej** (według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności) w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 738,5 tys. osób, co oznacza wzrost o 2,1% w stosunku do 2016 r. Udział kobiet wśród pracujących wyniósł 46,5%.

Wśród podmiotów gospodarczych o liczbie **pracujących powyżej 9 osób** (bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie; według faktycznego miejsca pracy i faktycznego rodzaju działalności) na koniec 2017 r. było 473,8 tys. osób pracujących, tj. o 1,9% więcej niż przed rokiem. Udział kobiet w tej grupie pracujących wyniósł 49,3%, przy czym w sektorze publicznym kobiety stanowiły 65,5% spośród 150,9 tys. pracujących (spadek o 0,1 p. proc.), a w prywatnym 41,8% z 322,9 tys. pracujących (spadek o 0,3 p. proc.). Pracujący w sektorze prywatnym stanowili 68,1% wszystkich pracujących, tj. o 0,4 p. proc. więcej niż przed rokiem.

W miastach na prawach powiatu województwa kujawsko-pomorskiego zatrudnionych była ponad połowa (51,4%) ogółu pracujących (według stanu z 31 grudnia 2017 r.). Udział pracujących w sektorze prywatnym wyniósł w tych miastach odpowiednio: we Włocławku – 72,6%, w Grudziądzu – 68,3%, w Toruniu – 67,0% i w Bydgoszczy – 66,7%. Największy odsetek kobiet w ogóle pracujących odnotowano w Bydgoszczy (50,7% udziału), a najmniejszy we Włocławku (45,7%). W skali roku wzrost liczby pracujących wystąpił w każdym z miast na prawach powiatu. We Włocławku, Grudziądzu, Toruniu i Bydgoszczy liczba pracujących wzrosła kolejno o: 5,7%, 3,4%, 1,7% oraz 0,7%. Liczba pracujących kobiet wzrosła; we Włocławku o 4,8%, w Grudziądzu o 2,0%, w Toruniu o 1,6%, a w Bydgoszczy pozostała na podobnym poziomie.

Spośród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego największy wzrost liczby pracujących w porównaniu z poprzednim rokiem zanotowano w powiecie sępoleńskim (o 7,0%). Duży wzrost wystąpił również w powiatach: tucholskim (o 4,0%), bydgoskim (o 3,9%), wąbrzeskim (3,7%) i włocławskim (3,5%). Niewielki spadek liczby pracujących nastąpił jedynie w powiecie lipnowskim (o 3,2%), radziejowskim (o 1,5%) i żnińskim (o 0,7%). Biorąc pod uwagę płeć, największy wzrost liczby pracujących kobiet w porównaniu z 2016 r. wystąpił w powiecie tucholskim (o 5,0%), a największy spadek w powiecie lipnowskim (o 4,9%). Pracujące kobiety stanowiły większość w 7 powiatach: tj. w: aleksandrowskim (58,8%), radziejowskim (57,8%), lipnowskim (55,9%), włocławskim (54,5%), chełmińskim (51,2%), nakielskim (51,0%) i tucholskim (50,1%). Najniższy odsetek kobiet wystąpił zaś w powiatach bydgoskim (45,0%) i brodnickim (45,1%). Najwyższy udział pracujących w sektorze prywatnym w ogóle pracujących wystąpił w powiecie brodnickim (78,9%), a najniższy w powiecie radziejowskim (49,6%).

W województwie kujawsko-pomorskim w 2017 r. pracownicy **pełnozatrudnieni** w głównym miejscu pracy (według siedziby zarządu jednostki; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób) stanowili 93,5% ogółu pracujących (wobec 92,3% w 2016 r.), a **niepełnozatrudnieni** – 6,5% (wobec 6,4% w 2016 r.). W stosunku do 2016 r. wzrosła liczba osób pełnozatrudnionych w sektorze publicznym o 0,7%, a liczba niepełnozatrudnionych spadła o 5,8%. W sektorze prywatnym nastąpił wzrost liczby osób pełnozatrudnionych o 2,4%, a niepełnozatrudnionych o 5,9%.

Wśród pracujących wyodrębnić można osoby pracujące **w porze nocnej, emerytów i rencistów, niepełnosprawnych** oraz **cudzoziemców**. W końcu 2017 r. w porównaniu z 2016 r. liczba osób pracujących w porze nocnej wzrosła o 1,2%, emerytów i rencistów o 10,5%, niepełnosprawnych o 1,6%, a cudzoziemców aż o 90,5%.

W 2017 r. w województwie kujawsko-pomorskim liczba **przyjęć do pracy** wzrosła o 13,0%. Spośród 99,7 tys. osób przyjętych do pracy 11,6% stanowiły osoby podejmujące pierwszą pracę (11,6 tys. osób). Absolwenci w tej grupie stanowili 61,8%, o 2,4 p. proc. mniej niż w 2016 roku. Liczba kobiet przyjętych do pracy wzrosła o 14,1% względem roku 2016. Najwyższy **współczynnik przyjęć** odnotowano w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (107,1%). Ponadto współczynnikiem przyjęć przekraczającym 30,0% charakteryzowały się sekcje: zakwaterowanie i gastronomia (48,0%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (40,9%), budownictwo (35,9%), transport i gospodarka magazynowa (31,9%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (30,1%). Najniższy współczynnik przyjęć wystąpił w sekcji obsługa rynku nieruchomości (13,0%).

W 2017 r. odnotowano 88,3 tys. **zwolnień z pracy**, tj. o 11,3% więcej niż w 2016 r. Spośród wszystkich zwolnień 12,7% to zwolnienia dokonane w drodze wypowiedzenia przez pracownika. Natomiast udział zwolnień dokonanych w drodze wypowiedzenia przez zakład pracy wyniósł 9,6% (w 2016 r. 11,1%). Liczba tych zwolnień (8,5 tys.) zmniejszyła się o 3,2% w stosunku do 2016 r., przy czym w sektorze publicznym wzrosła ponad 2,5-krotnie, a w sektorze prywatnym spadła o 18,7%. Liczba zwolnionych kobiet ogółem wzrosła w skali roku o 10,8%, przy czym w sektorze publicznym o 15,4%, a w sektorze prywatnym o 9,0%.

Najwyższy **współczynnik zwolnień** z pracy wystąpił w sekcji administrowanie i działalność wspierająca (93,8%), a najniższy w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (10,4%).

Liczbę przyjęć i zwolnień z pracy można rozpatrywać także w podziale według wielkości przedsiębiorstwa, mierzonej liczbą pracujących. Względem roku 2016 w podmiotach o liczbie pracujących:

- do 49 osób – odnotowano wzrost przyjęć do pracy o 8,7% oraz wzrost liczby zwolnień z pracy o 9,9%;
- od 50 do 249 osób – odnotowano wzrost przyjęć do pracy o 19,8% oraz wzrost liczby zwolnień z pracy o 6,5%;
- 250 i więcej osób – odnotowano wzrost przyjęć do pracy o 9,9% oraz wzrost liczby zwolnień z pracy o 17,8%.

W porównaniu z 2016 r. ogólna liczba **absolwentów** podejmujących pierwszą pracę w 2017 r. wzrosła o 20,3%. Wzrost ten odnotowano wśród absolwentów wszystkich typów szkół: zasadniczych zawodowych o 31,1%, policealnych i średnich zawodowych o 23,3%, liceów ogólnokształcących o 26,9% oraz szkół wyższych o 7,7%. W przypadku mężczyzn liczba absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym podejmujących pierwszą pracę wzrosła o 25,0%, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym o 18,1%, z wykształceniem średnim o 29,5% a z wyższym o 8,6%. Wśród kobiet liczba absolwentek z wykształceniem zasadniczym zawodowym podejmujących pierwszą pracę wzrosła o 48,2%, z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym o 31,0%, z wykształceniem średnim o 24,7%, a z wykształceniem wyższym o 7,2%. W 2017 r. w województwie kujawsko-pomorskim największy udział absolwentów w liczbie przyjętych do pracy wystąpił w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (24,2%). Ponadto udziałem przekraczającym 10% absolwentów w liczbie przyjętych do pracy charakteryzowały się sekcje: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (23,2%), dostawa wody; gospodarowanie ściekami (13,9%), informacja i komunikacja (12,7%), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (12,5%) oraz działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (10,4%). Najmniejszy udział zanotowano w sekcji transport i gospodarka magazynowa (2,0%).

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie kujawsko-pomorskim w 2017 r. wyniosło 3717,21 zł i było o 6,0% wyższe w porównaniu z 2016 r. W kraju ukształtowało się na poziomie 4283,73 zł, tj. o 5,7% wyższym niż przed rokiem. W województwie kujawsko-pomorskim w sektorze publicznym

przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 4366,86 zł (przed rokiem 4195,25 zł), a w prywatnym – 3445,11 zł (przed rokiem 3213,46 zł). Największy wzrost wynagrodzenia zaobserwowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia (o 12,3%), a najmniejszy w sekcji edukacja (o 1,4%). Średnioroczny wzrost wynagrodzeń w latach 2010-2017 wyniósł 4,35%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz bez zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji) wyniosło 3886,20 zł (wzrost w skali roku o 5,8%). W Polsce wynagrodzenie to ukształtowało się na poziomie 4527,89 zł, tj. o 5,5% wyższym niż w 2016 r. W województwie kujawsko-pomorskim wynagrodzenie brutto w sektorze publicznym wyniosło 4366,86 zł i było w stosunku do 2016 r. wyższe o 4,1%; w sektorze prywatnym wyniosło 3634,34 zł i było wyższe o 7,0%. W 2017 r. najwyższe wynagrodzenie brutto zanotowano w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 5338,99 zł, a najniższe w sekcjach: administrowanie i działalność wspierająca – 2757,45 zł oraz zakwaterowanie i gastronomia – 2983,95 zł. W miastach na prawach powiatu najwyższe wynagrodzenie wystąpiło w Toruniu (4384,59 zł, wzrost o 5,1% względem 2016 r.), a najniższe w Grudziądzu (3513,53 zł; wzrost o 5,7%). Spośród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego najwyższe wynagrodzenie wystąpiło w powiecie golubsko-dobrzyńskim (3925,91 zł; wzrost o 6,8% w skali roku), a najniższe w powiecie lipnowskim (3218,41 zł; wzrost o 5,3% względem 2016 r.).

Warunki pracy

W 2017 r. badaniem warunków pracy w kujawsko-pomorskim objęto 272,0 tys. osób w podmiotach gospodarczych zatrudniających powyżej 9 pracowników. W podmiotach tych 6,6% osób było zatrudnionych w warunkach zagrożenia. Wśród nich dominowali mężczyźni, którzy przeważali nad liczbą kobiet prawie sześciokrotnie. Aż 77,4% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia pracowało w przetwórstwie przemysłowym. Na drugim miejscu pod względem liczby zatrudnionych w warunkach zagrożenia były osoby pracujące przy dostawie wody oraz gospodarowaniu ściekami. Stanowili oni jednak zaledwie 5,0% wszystkich zatrudnionych w warunkach zagrożenia. Zdecydowana większość osób pracujących w warunkach zagrożenia zatrudniona była w sektorze prywatnym (88,5%).

Liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami związanymi ze środowiskiem pracy wyniosła 13,7 tys. (70,5% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia). Na kolejnych miejscach były zagrożenia związane z uciążliwością pracy oraz czynnikami mechanicznymi, przyczym udział ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia w obydwu wspomnianych rodzajach zagrożeń był bardzo zbliżony i wynosił niecałe 15%. Najwięcej pracujących w warunkach zagrożenia było narażonych na hałas (52,7% ogółu).

Gdy pracujący w warunkach zagrożenia byli liczeni jeden raz w grupie czynnika przeważającego, to najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia wystąpiło w powiecie brodnickim oraz inowrocławskim (odpowiednio 1773 oraz 1652 osoby), a najmniej w powiecie radziejowskim (66 osób). W miastach na prawach powiatu najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia odnotowano w Bydgoszczy (3122 osób), a najmniej w Grudziądzu (235 osób).

Działania profilaktyczne związane z oceną ryzyka zawodowego przeprowadzono na 55,4 tys. stanowisk pracy, na których pracowało 75,0 tys. osób. W celu wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego środki techniczne zastosowano na 7,7 tys. stanowiskach (14,0% ocenianych stanowisk), organizacyjne na 12,1 tys. stanowisk (21,8%) oraz ochrony indywidualnej na 15,8 tys. stanowisk (28,9%). Ryzyko zawodowe wyeliminowano lub ograniczono na 24,9 tys. stanowiskach pracy, na których pracowało 34,5 tys. osób. Z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia przysługiwały **świadczenia**. Według stanu z połowy grudnia 2017 r. z napojów skorzystało 27,8 tys. osób, posiłków profilaktycznych oraz regeneracyjnych – 12,5 tys. osób, dodatków pieniężnych – 6,3 tys. osób, innych środków odżywczych – 1,4 tys. osób, skróconego czasu pracy – 0,4 tys. osób oraz dodatkowego urlopu – 0,5 tys. osób.

Badanie **wypadków przy pracy** pozwala na gromadzenie informacji o osobach poszkodowanych, miejscach zdarzeń, przyczynach oraz ich konsekwencjach. Informacje te są niezbędne do zachowania bezpieczeństwa pracy w zakładach oraz zapobiegania zagrożeniu życia i zdrowia. W 2017 r. w województwie poszkodowanych w wypadkach przy pracy zostało 4905 osób. Doszło do 14 wypadków śmiertelnych (3 wypadki śmiertelne w roku 2016). Poszkodowanych w wypadkach ciężkich było 41 (23 poszkodowanych w wypadkach ciężkich w roku 2016).

Najwięcej, bo 2100 poszkodowanych w wypadkach było w przemyśle (patrz Uwagi metodyczne). Stanowili oni 59,1% ogółu wszystkich poszkodowanych. Najczęściej występującym wydarzeniem powodującym wypadek było zderzenie lub uderzenie w nieruchomy obiekt – 2938 poszkodowanych (28,4%), kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym – 2219 poszkodowanych (21,2%) oraz uderzenie przez obiekt w ruchu – 2191 poszkodowanych (21,5%). Zdecydowana większość wypadków było rezultatem nieprawidłowego zachowania się pracownika (61,0%). Liczną grupą poszkodowanych były osoby ze stażem pracy do 1,5 roku. Stanowiły one 32,5% wszystkich poszkodowanych osób.

W 2017 r. w województwie kujawsko-pomorskim wypłacono 1,1 tys. odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych na łączną kwotę 4,1 mln zł. Średni koszt odszkodowania przypadający na 1 świadczenie wyniósł 3394,4 zł. Przeciętnie na 1 poszkodowanego przypadało 45,4 dni niezdolności do pracy.

Wolne miejsca pracy

W końcu grudnia 2017 r. podmioty gospodarcze objęte badaniem popytu na pracę w województwie kujawsko-pomorskim wykazały 4127 **wolnych miejsc pracy** (wzrost o 59,3% w stosunku do 2016 r.). Najwięcej wolnych miejsc pracy oferowały jednostki duże podmioty gospodarcze (49,1% ogółu), a najmniej podmioty średnie (26,0%) i małe (24,8%). Zdecydowaną większość wolnych miejsc pracy (89,3%) odnotowano w podmiotach należących do sektora prywatnego.

Biorąc pod uwagę grupy zawodów, największe zapotrzebowanie (1923 miejsc pracy, 191,8% więcej niż przed rokiem) dotyczyło robotników przemysłowych i rzemieślników. W większości przypadków zgłaszały je podmioty duże (52,4%). Oferowano również miejsca pracy dla operatorów i monterów maszyn i urządzeń – 987 miejsc, specjalistów – 273 miejsc i pracowników biurowych – 187 miejsc. Liczba wolnych miejsc pracy dla techników i średniego personelu wyniosła 158 miejsc, a dla pracowników przy pracach prostych 265 miejsc.

Największą liczbą wolnych miejsc pracy dysponowały podmioty gospodarcze prowadzące działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego – 1893 wolnych miejsc, w tym 64,1% przeznaczonych było dla robotników przemysłowych i rzemieślników. Ponadto więcej niż 100 wolnych miejsc pracy wykazały podmioty z sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych (648 wolnych miejsc pracy), transport i gospodarka magazynowa (430 wolnych miejsc pracy), budownictwo (358 wolnych miejsc pracy) oraz administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (177 wolnych miejsc pracy).

Rosnąca od 2014 roku liczba wolnych miejsc pracy związana jest w szczególności z korzystnymi zmianami liczby ofert pracy, liczby nowo utworzonych miejsc pracy oraz liczby zlikwidowanych miejsc pracy. W województwie kujawsko-pomorskim liczba ofert pracy wyrównanych sezonowo od trzeciego kwartału 2014 r. przekracza 20 tys. w kwartale. Liczba ofert pracy bez wyrównań sezonowych spada poniżej tej wartości typowo o kilka tys. w czwartym kwartale danego roku. Najwięcej ofert pojawia się w miesiącach letnich (tzn. w drugim i trzecim kwartale dla danego roku). Wraz ze spadającą stopą bezrobocia zwiększa się luka pomiędzy zlikwidowanymi a nowo utworzonymi miejscami pracy. Liczba nowo utworzonych miejsc pracy w czwartym kwartale 2017 roku były wyższe od liczby zlikwidowanych miejsc pracy o ponad 14,2 tys. Począwszy od 2014 r., w porównaniu z danymi kwartalnymi dla poprzednich lat, powiększała się różnica pomiędzy liczbą nowo utworzonych miejsc pracy oraz liczbą zlikwidowanych miejsc pracy. Dla porównania, w czwartym kwartale 2010 r. liczba nowo utworzonych miejsc pracy były wyższe od liczby zlikwidowanych miejsc pracy o niewiele ponad 4,1 tys.

Bezrobocie rejestrowane

W województwie kujawsko-pomorskim na koniec grudnia 2017 r. zarejestrowanych było 81,5 tys. **osób bezrobotnych**. Bezrobotnych kobiet było 48,8 tys. i stanowiły one 59,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych od około 2014 roku systematycznie spada. Dla porównania, na koniec grudnia 2013 r. zarejestrowanych osób bezrobotnych było 150,1 tys. Od 2014 r. zmniejszała się także liczba osób długotrwale bezrobotnych. Niestety w ich przypadku spadek był zdecydowanie słabszy. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w czwartym kwartale 2017 roku stanowiła 58,4% wartości z czwartego kwartału 2010 roku (tj. spadek o 41,5%). Dla osób długotrwale bezrobotnych analogiczna wartość wyniosła 73,2% (tj. nastąpił spadek o 29,6%).

W województwie kujawsko-pomorskim **stopa bezrobocia rejestrowanego** obniża się od pierwszego kwartału 2013 roku. Stopa bezrobocia rejestrowanego według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wyniosła 9,9%, podczas gdy według stanu w dniu 31 XII 2012 r. wynosiła 18,1%. Stopa bezrobocia rejestrowanego jest przeciętnie najwyższa w pierwszym kwartale danego roku, a najniższa w kwartałach drugim i trzecim. W rankingu województw kujawsko-pomorskie zajmuje przedostatnie miejsce za województwem warmińsko-mazurskim, w którym stopa bezrobocia rejestrowanego według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wyniosła 11,7%. Powiaty województwa kujawsko-pomorskiego są relatywnie mocno zróżnicowane pod względem wysokości stopy bezrobocia rejestrowanego. Współczynnik zmienności wynosi dla nich 30,9% przy odchyleniu standardowym równym 3,7%. Wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego najwyższą stopą bezrobocia wyróżniały się powiaty: włocławski (18,5%), radziejowski (18,4%) oraz lipnowski (17,8%). Najniższa stopa bezrobocia rejestrowanego występowała wśród dwóch miast na prawach powiatu, tj. w Bydgoszczy (3,9%) oraz w Toruniu (5,2%). Miasta Grudziądz oraz Włocławek charakteryzowały się już znacznie wyższą stopą bezrobocia rejestrowanego, która wynosiła odpowiednio 10,6% oraz 12,8%.

Liczba bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy charakteryzuje się silną sezonowością oraz od około połowy 2013 r. także ujemnym trendem. W czwartym kwartale 2017 roku na 1 ofertę pracy w końcu kwartału sprawozdawczego przypadało dwudziestu sześciu zarejestrowanych bezrobotnych (w czwartym kwartale 2016 r. było to trzydziestu zarejestrowanych bezrobotnych). Dla porównania, w czwartym kwartale 2013 r. liczba bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy wyniosła osiemdziesiąt osiem osób.

W województwie kujawsko-pomorskim wśród wybranych kategorii bezrobotnych znajdujących się w **szczególnej sytuacji** na rynku pracy na koniec grudnia 2017 r.:

- 1) 29,7% ogółu bezrobotnych stanowiły osoby do 30 roku życia,
- 2) 14,3% – to osoby do 25 roku życia,
- 3) 69,4% – to długotrwale bezrobotni,
- 4) 29,1% – to osoby powyżej 50 roku życia,
- 5) 25,4% – to osoby posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia,
- 6) 5,1% ogółu bezrobotnych to niepełnosprawni.

Z **Funduszu Pracy** w 2017 r. wydatkowano 507,8 mln zł, w tym poniesiono wydatki na:

- 1) zasiłki dla bezrobotnych – w kwocie 152,2 mln zł (30,0% wszystkich środków),
- 2) dodatki aktywizacyjne – 9,1 mln (1,8% środków),
- 3) programy na rzecz promocji zatrudnienia – 326,8 mln zł (64,3% środków), w tym:
 - a) staże – 15,7% ogółu wydatków (79,5 mln zł),
 - b) dofinansowanie podejmowania działalności gospodarczej – 8,8% ogółu wydatków (44,5 mln zł),
 - c) roboty publiczne – 9,0% ogółu (45,5 mln zł),
 - d) refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy – 6,8% ogółu (34,5 mln zł),
 - e) prace interwencyjne – 3,5% ogółu (17,7 mln zł),
 - f) szkolenia – 1,8% ogółu wydatków (9,0 mln zł).

Executive summary

Economic activity of the population

In 2017 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship there were 912 thous. economically active persons, which means a decrease of 0.9% compared to the previous year.

The number of economically active men in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship (515 thous.) increased in the year by 0.2%, while the number of economically active women (397 thous.) decreased by 2.2%.

At the same time the number of economically inactive persons (753 thous.) increased by 0.3%, with the number of economically inactive men (281 thous.) decreasing by 1.4%, and economically inactive women (472 thous.) increasing by 1.3%.

The share of employed persons (862 thous.) in the economically active population in 2017 reached 94.5% (an annual increase of 1.9 percentage points).

The activity rate was at 54.8% and decreased by 0.3 percentage points compared to 2016. For men the rate increased by 0.4 percentage points (to 64.7%), while for women decreased by 0.9 percentage points (to 45.7%). For urban areas the rate increased by 0.3 percentage points to 53.8%, while for rural areas decreased by 1.3 percentage points (to 56.1%).

In 2017 the employment rate in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was at 51.8%, which means an increase by 0.8 percentage points compared to the previous year. For men the rate increased by 1.4 percentage points (to 61.1%) and for women by 0.3 percentage points (to 43.3%). For urban areas the employment rate was at 51.1%, which means an increase of 1.7 percentage points as compared to 2016, whereas, the rate for rural areas decreased by 0.6 percentage points to 52.7%.

The decreasing unemployment rate according to BAEL shows improvement in the situation on the labour market – a decrease from 7.4% in 2016 to 5.5% in 2017. For men the rate decreased by 1.6 percentage points compared to the previous year (to 5.6%) and for women by 2.6 percentage points to 5.3%. The unemployment rate for urban areas decreased by 2.4 percentage points as compared to the previous year (to 5.3%) and for rural areas by 1.2 percentage points (to 5.8%).

There were 903 thous. economically active persons in the fourth quarter of 2017, comprising 859 thous. employed persons and 44 thous. unemployed persons.

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the analysed quarter the largest group of employed persons in terms of their age were people aged 35 to 44 (234 thous. persons, 27.2% of the total number of employed persons). As regards the education level, the largest group were persons with tertiary education (261 thous., 30.4% of the total number of employed persons). There were 677 thous. employees (of which 54.8% were men). The group of the self-employed consisted of 161 thous. persons (of which 67.7% were men), while the number of contributing family workers stood at 20 thous. (most of them were women – 80.0%). 185 thous. employed persons worked in the public sector, of which over half (62.2%) were women. In the private sector there were 674 thous. persons and most of them were men (61.6%).

In the population covered by the survey in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the fourth quarter of 2017 the largest occupational group were professionals (146 thous. persons). Most of them were women (63.7%).

In the IV fourth quarter of 2017 the unemployment rate (according to BAEL) was at 4.9% and the population of unemployed persons numbered 44 thous., of which more than half (52.3%) were men. In urban areas there were 26 thous. unemployed persons, whereas in rural areas – 18 thous. There were 18 thous. unemployed persons who were searching for jobs for 3 months or less, of which 10 thous. in urban areas and 8 thous. in rural areas.

The average duration of job search in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in the analysed quarter was 11.4 months and was varied depending on a place of residence – 10.1 months in urban areas and 13.7 months in rural areas.

The number of economically inactive persons who did not seek jobs was 758 thous., the majority of which were women (471 thous.; 62.1%). The reasons for not seeking a job, except retirement (375 thous.), were education and training (125 thous.) and illness or disability (103 thous.). 34 thous. inactive persons were discouraged because of inefficiency of job seeking.

Employed persons and employees

As of 31 XII 2017

At the end of December 2017 the number of employed persons in the national economy (by actual workplace and actual kind of activity) in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship was 738.5 thous., which means an increase of 2.1% as compared to 2016. The share of women was at 46.5%.

In entities employing over 9 persons (excluding private farms in agriculture; by actual workplace and kind of activity) at the end of 2017 there were 473.8 thous. employed persons, i.e. 1.9% more than in the previous year. The share of women was at 49.3%. The of female share in the public sector stood at 65.5% of 150.9 thous. employed persons (a decrease of 0.1 percentage points), while in the private sector it stood at 41.8% of 322.9 thous. (a decrease of 0.3 percentage points). Employed persons in the private sector constituted 68.1% of the total number of employed persons, i.e. 0.4 percentage points more than in the previous year.

In the cities with powiat status in of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship there were more than half (51.4%) of the total number of employed persons (as of 31 December 2017). The share of the private sector in the population of employed persons in these cities was reached the level: in Włocławek – 72.6%, in Grudziądz – 68.3%, in Toruń – 67.0% and in Bydgoszcz – 66.7%. The largest share of women in the population of employed persons was in Bydgoszcz (50.7%), while the smallest in Włocławek (45.7%). An increase in the number of employed persons per annum took place in every city with the powiat status. The number of employed persons in Włocławek, Grudziądz, Toruń and Bydgoszcz increased by: 5.7%, 3.4%, 1.7% and 0.7%, respectively. The number of employed females women increased – in Włocławek by 4.8%, in Grudziądz by 2.0%, in Toruń by 1.6%, and whereas in Bydgoszcz it remained at a similar level to last year's.

The largest increase in the number of employed persons among all powiats of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship as compared to the previous year was observed in the Sępoleński Powiat (7.0%). A significant increase also took place in the following powiats: Tucholski (4.0%), Bydgoski (3.9%), Wąbrzeski (3.7%) and Włocławski (3.5%). A small decrease occurred only in the Lipnowski Powiat (3.2%), the Radziejowski Powiat (1.5%) and the Żniński Powiat (0.7%). As regards sex of employed persons, the largest increase in the number of employed women as compared to 2016 took place in the Tucholski Powiat (5.0%), and whereas the largest decrease was recorded in the Lipnowski Powiat (4.9%). Women constituted the majority of employed persons in 7 powiats: Aleksandrowski (58.8%), Radziejowski (57.8%), Lipnowski (55.9%), Włocławski (54.5%), Chełmiński (51.2%), Nakielski (51.0%) and Tucholski (50.1%). The lowest percentage of women was observed in the Bydgoski Powiat (45.0%) and the Brodnicki Powiat (45.1%). The largest share of the private sector in the population of employed persons was in the Brodnicki Powiat (78.9%), and while the smallest in the Radziejowski Powiat (49.6%).

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2017 full-time paid employees in the main job (by location of the head office of an entity; excluding economic entities employing up to 9 persons) made up 93.5% of employed persons (compared to 92.3% in 2016), while part-time paid employees – 6.5% (compared to 6.4% in 2016). In comparison to 2016 the number of full-time paid employees increased in the public sector by 0.7%, while the number of part-time paid employees decreased there by 5.8%. In the private sector there was a 2.4 % increase of in the number of full-time paid employees and a 5.9 % increase in the number of part-time paid employees.

The population of employed persons included people working shift hours, retirees and pensioners, the disabled and foreigners. Over 2017 the number of persons working shift hours increased by 1.2% — retirees and pensioners

by 10.5%, disabled persons by 1.6% and foreigners by as much as 90.5%.

In 2017 the number of hires in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship increased by 13.0%. The total number of hires (99.7 thous.) included persons starting work for the first time. They accounted for 11.6% (11.6 thous. persons) of the total number of hires. The share of school-leavers in this group (61.8%) decreased by 2.4 percentage points as compared to 2016. The number of hired women increased by 14.1% as compared to 2016. The highest hire rate was found for the administrative and support service activities section (107.1%). Besides, the hire rate over 30.0% was observed in the following sections: accommodation and food service activities (48.0%), professional, scientific and technical activities (40.9%), construction (35.9%), transportation and storage (31.9%) and trade; repair of motor vehicles (30.1%). The lowest hire rate was found for the real estate activities section (13.0%).

In 2017 there were 88.3 thous. terminations, i.e. 11.3% more than in 2016. 12.7% of them were made through dissolution of an employment contract by an employee, whereas the share of terminations due to dissolution of an employment contract by an employer stood at 9.6% (11.1% in 2016). The number of this form of terminations (8.5 thous.) decreased by 3.2% as compared to 2016, in the public sector it increased more than 2.5 times, while in the private sector it decreased by 18.7%. The total number of terminated women increased in the year by 10.8%. When it comes to the ownership sectors this number increased by 15.4% in the public sector and by 9.0% in the private sector.

The highest termination rate showed in was found for the administrative and support service activities section (93.8%), while the lowest in the electricity, gas, steam and air conditioning supply section (10.4%).

The number of hires and terminations may be also analysed by size of entities defined according to as the number of employees. As compared to 2016 in entities with the number of employed persons:

- up to 49 – there was an increase in hires by 8.7% and in terminations by 9.9%;
- from 50 to 249 – there was an increase in hires by 19.8% and in terminations by 6.5%;
- 250 and more – there was an increase in hires by 9.9% and in terminations by 17.8%.

As compared to 2016 the total number of school leavers starting work for the first time increased in 2017 by 20.3%. This growth was observed among leavers of all types of schools: basic vocational (31.1%), post-secondary and vocational secondary (23.3%), general secondary (26.9%) and tertiary (7.7%). In the case of men, the number of school leavers with basic vocational education starting work for the first time increased by 25.0%, with post-secondary and vocational secondary education by 18.1%, with general secondary education by 29.5% and with tertiary education by 8.6%. As regards women, the number of school leavers with basic vocational education starting work for the first time increased by 48.2%, with post-secondary and vocational secondary education by 31.0%, with general secondary education by 24.7% and with tertiary education by 7.2%. In 2017 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship the biggest share of school leavers in the number of hired employees was recorded in the accommodation and catering food service activities section (24.2%). Moreover, the share of school leavers in the number of hired employees exceeding 10% was observed in the following sections: professional, scientific and technical activities (23.2%), water supply; sewerage, waste management and remediation activities (13.9%), information and communication (12.7%), human health and social work activities (12.5%) and arts, entertainment and recreation (10.4%). The lowest share was recorded in the transportation and storage section (2.0%).

Gross wages and salaries

Average monthly gross wages and salaries in the national economy in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship in 2017 amounted to 3717.21 zł and were 6.0% higher than their value for 2016 (3506.02 zł). Gross wages and salaries in Poland stood at 4283.73 zł and were by 5.7% higher as compared to the previous year. In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship gross wages and salaries in the public sector amounted to 4366.86 zł (in the previous year 4195.25 zł) and in the private sector – 3445.11 zł (in the previous year 3213.46 zł). The highest increase in average monthly gross wages and salaries was observed in the accommodation and food service activities section (12.3%), while the lowest in the education section (1.4%).

Average monthly gross wages and salaries (excluding economic entities employing up to 9 persons and working

abroad, foundations, associations and other organisations) amounted to 3886.20 zł, which means an annual increase of 5.8%. The average value for Poland comprised reached the level of 4527.89 zł, and was 5.5% higher compared to 2016. In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship monthly gross wages and salaries in the public sector amounted to 4366.86 zł and were 4.1% higher as compared to 2016; in the private sector they amounted to 3634.34 zł and were 7.0% higher than the value for 2016. In 2017 the highest gross wages and salaries were observed in the financial and insurance activities section – 5338.99 zł, while the lowest in the following sections: administrative and support service activities – 2757.45 zł and accommodation and food service activities – 2983.95 zł. Among cities with powiat status the highest wages and salaries were in Toruń (4384.59 zł, an increase of 5.1% as compared to 2016), while the lowest in Grudziądz (3513.53 zł; an increase of 5.7%). Among all powiats of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship the highest wages and salaries were recorded in the Golubsko-Dobrzyński Powiat (3925.91 zł; an annual increase of 6.8%), while the lowest in the Lipnowski Powiat (3218.41 zł; an increase of 5.3% as compared to 2016).

Working conditions

In 2017 in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship the survey on working conditions covered 272.0 thousand persons working in units with more than 9 employees.. In these units, 6.6% of the employees worked in hazardous conditions. These were mostly men, which outnumbered women almost six times. As much as 77.4% of the employed working in hazardous conditions worked were in manufacturing. The section water supply; sewerage, waste management and remediation activities ranked second in terms of the number of persons employed in hazardous conditions. However, their percentage in the population of the employed working in hazardous conditions amounted to barely 5.0%. The vast majority of the employed working in hazardous conditions were in the private sector (88.5%).

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship there were 13.7 thousands persons employed in the hazardous work environment (70.5% of the total number of persons employed in hazardous conditions). The second most populous group comprised people working in hazardous conditions associated with strenuous work and mechanical factors. However, the shares of the employed in the two mentioned kinds of hazardous conditions were similar and barely equalled 15% each. Among hazardous factors related to work environment, noise was the most serious hazard (52.7% of the total number).

When persons employed in hazardous conditions were counted once in a group of predominant factor, the highest number of persons working in hazardous conditions was in the Brodnicki Powiat and the Inowrocławski Powiat (1,773 and 1,652 persons, respectively), while the smallest number was in the Radziejowski Powiat (66 persons). As regards the cities with powiat status, the highest number of persons working in hazardous conditions was in Bydgoszcz (3,122 persons), the least number was in Grudziądz (235 persons).

Prophylactic actions related to the assessment of occupational risk concerned 55.4 thousands workstations with 75.0 thousand employees. Occupational risk was reduced or eliminated due to the application of technical (7.7 thousand workstations – i.e. 14.0%), organisational (12.1 thousand workstations – i.e. 21.8%) or personal protection (15.8 thousand workstations – i.e. 28.9%) means. Occupational risk was eliminated for 34.5 thousand workers at 24.9 thousand workstations. **Benefits** were granted due to working in strenuous and harmful to health conditions (as of mid-December 2017) in the form of: drinks for 27.8 thousand persons, prophylactic and regeneration meals for 12.5 thousand persons, allowances for 6.3 thousand persons, other nourishments for 1.4 thousand persons and extra leaves for 0.5 thousand persons.

The survey on **accidents at work** enables the Statistical Office in Bydgoszcz to gather a comprehensive set of statistical information on persons injured or killed in accidents at work, the working environment as well as causes and consequences of the accidents. The information is necessary to ensure workplace health and safety and prevent life and health threats. In 2017, 4,905 people were injured in accidents at work in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship. The number includes 14 fatalities (3 fatal accidents in 2016). The number of seriously injured persons equalled 41 (23 serious accidents in 2016).

The most people injured in accidents at work were recorded in units classified under the manufacturing section,

i.e. 2,100 persons, which constituted 59.1% of the injured. The predominant contact-mode of injuries was horizontal or vertical impact with or against a stationary object – 2,938 injured persons (28.4%), contact with sharp, pointed, rough, coarse material – 2,219 injured persons (21.2%) of the total number and being struck by an object in motion – 2,191 injured persons (21.5%) of the total number. The vast majority of workplace accidents in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship resulted from an employee's incorrect action (61.0%). A sizeable group of the injured comprised persons with up to 1.5 years' work service. They constituted 32.5% of the injured.

In 2017, 1.1 thousand compensations related to occupational diseases and injuries caused by accidents at work, paid in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, amounted to 4.1 million zlotys. On average, the amount of one compensation equalled 3,394.40 zlotys. The average number of days of incapacity for work per one injured person was 45.4.

The most people injured in accidents at work were recorded in units classified under the manufacturing section, i.e. 2,100 persons, which constituted 59.1% of the injured. The predominant contact-mode of injuries was horizontal or vertical impact with or against a stationary object – 2,938 injured persons, i.e. 28.4% of the total number, contact with sharp, pointed, rough, coarse material – 2,219 injured persons, i.e. 21.2% of the total number and being struck by an object in motion – 2,191 injured persons, i.e. 21.5% of the total number. The vast majority of workplace accidents in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship resulted from an employee's incorrect action (61.0%). A sizeable group of the injured comprised persons with up to 1.5 years' work service, they constituted 32.5% of the injured.

In 2017, 1.1 thousand compensations related to occupational diseases and injuries caused by accidents at work, paid in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, amounted to 4.1 million zlotys. On average, the amount of one compensation equalled 3,394.4 zlotys. The average number of days of incapacity for work per one injured person was 45.4.

Vacancies

At the end of December 2017, the surveyed units from the Kujawsko-Pomorskie Voivodship offered 4,127 vacancies (an increase of 59.3% in comparison to 2016). The largest number of **vacancies** was offered by large units (49.1%), while small units and medium-sized units offered 26.0% and 24.8% of all the vacancies, respectively. The vast majority of vacancies (89.3%) were offered by units from the private sector.

As regards occupational groups, craft and related trades workers were the most in demand (1,923 vacancies, 191.8% more than in 2016). Vacancies for them were in most cases offered by large units (52.4%). Vacancies were also offered to plant and machine operators and assemblers – 987 positions, professionals – 273 positions and clerical support workers – 187 positions. The number of vacancies for the technicians and associate professionals equalled 158 and for the elementary occupations 265.

The largest number of vacancies was offered by engaged in manufacturing – 1,893 positions of which 64.1% were intended for craft and related trades workers. Moreover, more than 100 vacancies were offered in the following economic activity sections: trade and repair of motor vehicles (648 unfilled positions), transportation and storage (430 unfilled positions), construction (358 unfilled positions), public administration and defence and compulsory social security (177 unfilled positions).

Since 2014, the number of vacancies has been increasing. The upward trend was related in particular to some advantageous changes regarding job offers, in newly created and liquidated jobs. In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, the number of vacancies, seasonally adjusted, has been exceeding 20 thousands in each quarter since the third quarter of 2014. The number of vacancies typically decreases by a few thousands below this value in the fourth quarter of a given year. The greatest number of vacancies was offered in the summer months (i.e. the second and third quarters of a given year). Along with falling unemployment rate, a gap increased between the liquidated and newly created jobs. The number of newly created jobs exceeded the number of liquidated jobs by more than 14.2 thousand in the fourth quarter of 2017. Since 2014 and in comparison to previous years, there increased the gap between the newly created and liquidated jobs. For example, in the fourth quarter of 2010 the number of newly created jobs was higher than the number of liquidated jobs by little more than 4.1 thousand.

Registered unemployment

The number of **the unemployed registered** in labour offices of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship amounted to 81.5 thousand persons at the end of December 2017. The number included 48.8 thousand women with their share equal to 59.9%. Generally, the number of the unemployed has been steadily falling since around 2014. For example, the number of the unemployed at the end of December 2013 amounted to 150.1 thousand persons. Since 2014, the number of the long-term unemployed has fallen as well. However, the decrease in their case was smaller. The number of the unemployed at the end of the fourth quarter of 2017 constituted 58.4% of the respective number for the year 2010 (a decrease of 41.5%). For the long-term unemployed, the respective value equalled 73.2% (a decrease of 29.6%).

In the Kujawsko-Pomorskie Voivodship, **the registered unemployment rate** has been falling since the first quarter of 2013. The unemployment rate on 31st December 2017 stood at 9.9%, while on 31 December 2012 it amounted to 18.1%. On average, the unemployment rate was the highest in the first quarter of a given year, while it was the lowest in the second and third quarters. The Kujawsko-Pomorskie Voivodship ranked last but one in Poland ahead of the Warmińsko-Mazurskie Voivodship with the rate at 11.7% at the end of 2017. The powiats of the Kujawsko-Pomorskie Voivodship differ markedly in terms of the registered unemployment rate. The coefficient of variation amounted to 30.9%, while the standard deviation equalled roughly 3.7%. The highest unemployment rate was observed for the powiats: Włocławski (18.5%), Radziejowski (18.4%) and Lipnowski (17.8%). The lowest unemployment rate characterised two cities with powiat status: the city of Bydgoszcz (3.9%) and the city of Toruń (5.2%). The unemployment rates for the city of Grudziądz and the city of Włocławek were relatively higher, and equalled 10.6% and 12.8%, respectively.

The average number of the unemployed per one job offer is characterised by strong seasonality and a negative trend since around the mid of 2013. At the end of a the fourth quarter of 2017, there were 26 unemployed persons per one job offer. To compare, there 88 unemployed persons per one job offer at the end of a the fourth quarter of 2013.

At the end of December 2017, in the Kujawsko-Pomorskie Voivodship the share of selected categories of unemployed persons being in a specific situation in the labour market, in the total number of registered unemployed persons was as follows:

- 1) 29.7% – persons below 30 years of age,
- 2) 14.3% – persons below 25 years of age,
- 3) 69.4% – the long-term unemployed,
- 4) 29.1% – persons over 50 years of age,
- 5) 25.4% – unemployed persons with at least one child below 6 years of age,
- 6) 5.1% – disabled persons.

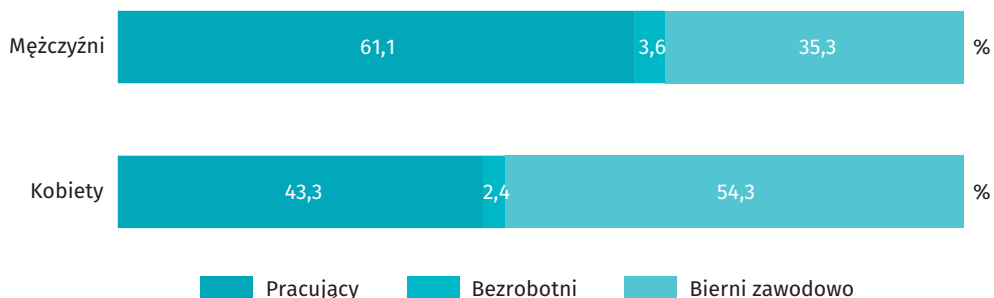
507.8 million zlotys from the Labour Fund were expended on:

- 1) unemployment benefits – to in the amount of 152.2 million zlotys (30.0% of the total expenditures),
- 2) activation allowances – 9.1 million zlotys (1.8%),
- 3) programmes of employment promotion – 326.8 million zlotys (64.3%), including:
 - a) internships – 15.7% of the total expenditures (79.5 million zlotys),
 - b) financial support for starting a business – 8.8% of the total expenditures (44.5 million zlotys),
 - c) public works – 9.0% of the total expenditures (45.5 million zlotys),
 - d) reimbursement of costs associated with equipping the workstations – 6.8% of the total expenditures (34.5 million zlotys),
 - e) intervention works – 3.5% of the total expenditures (17.7 million zlotys),
 - f) employee training – 1.8% of the total expenditures (9.0 million zlotys).

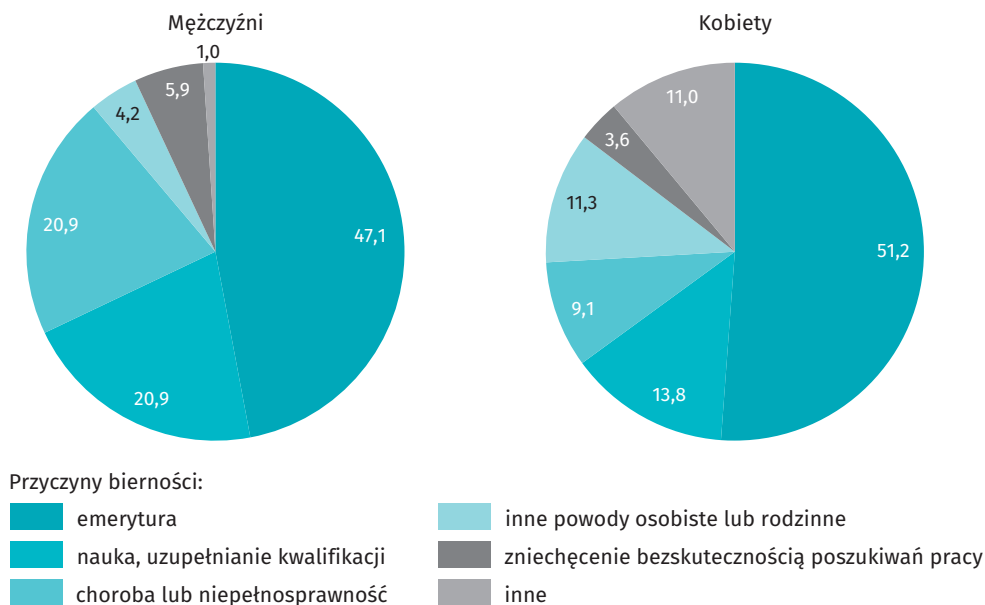
Wykresy i kartogramy

Charts and cartograms

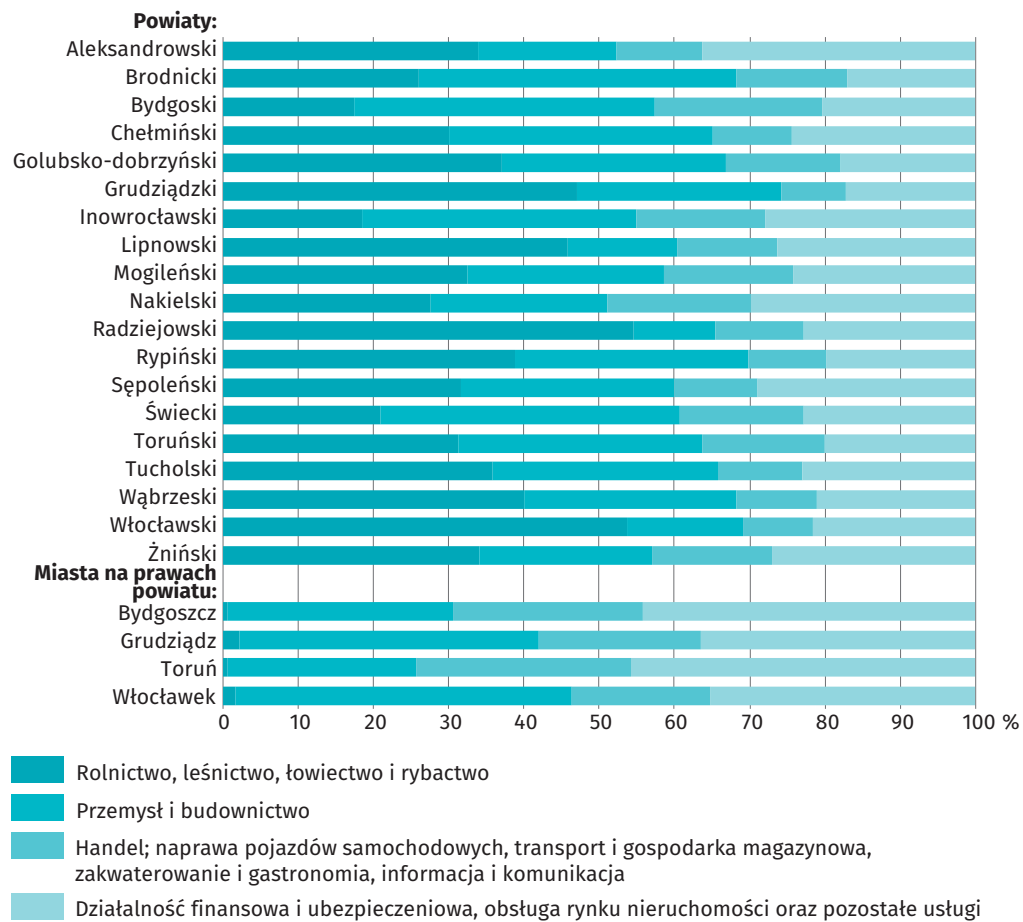
Wykres 1. Struktura aktywności ekonomicznej ludności (w wieku 15 lat i więcej) według płci w 2017 r.

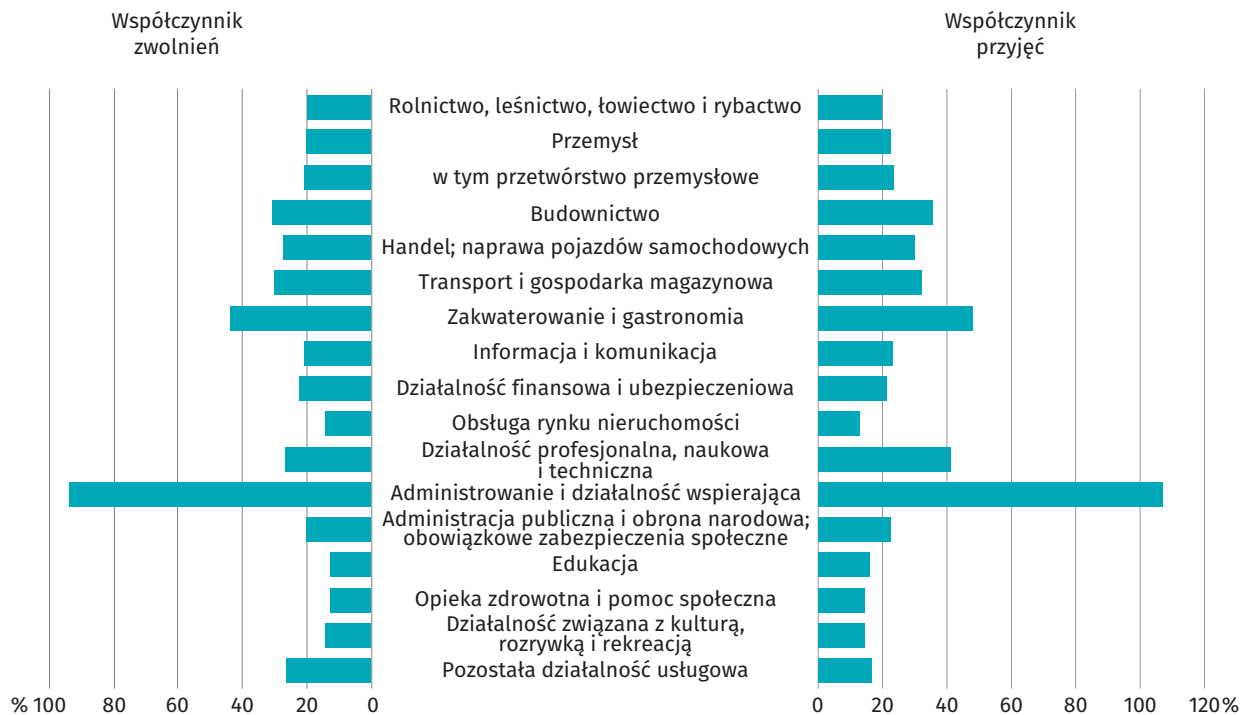
Wykres 2. Struktura biernych zawodowo nieposzukujących pracy według wybranych przyczyn bierności i płci w IV kwartale 2017 r.

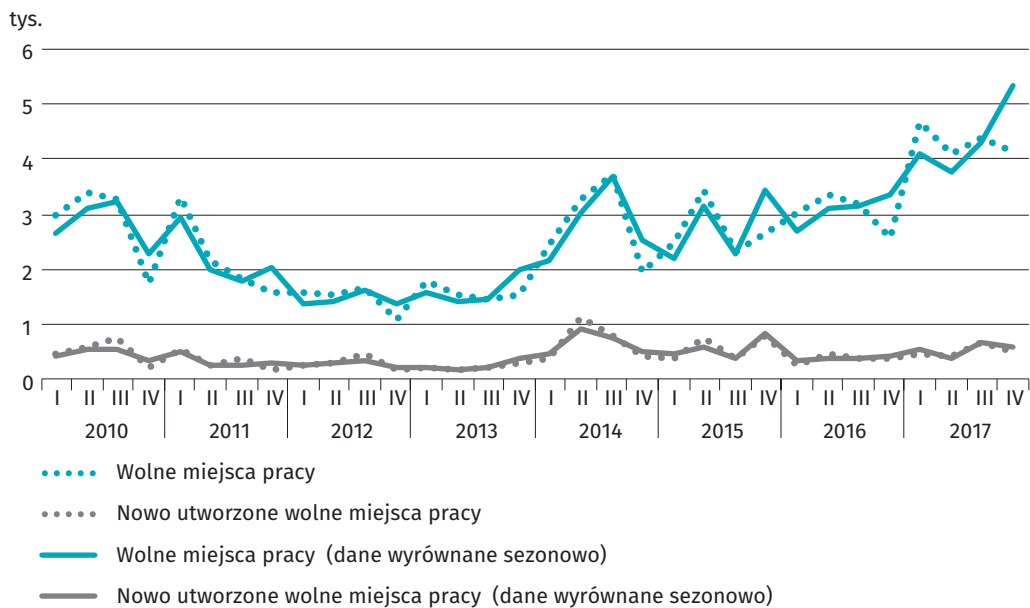
**Wykres 3. Struktura pracujących według rodzajów działalności w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

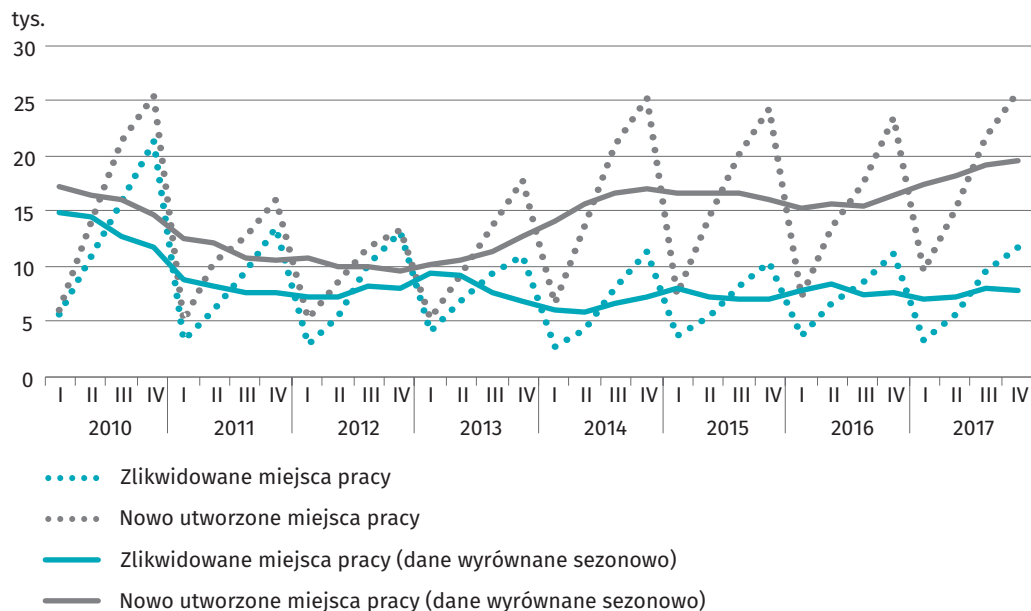
Wykres 4. Przyjęcia i zwolnienia pracowników według wybranych sekcji PKD w 2017 r.

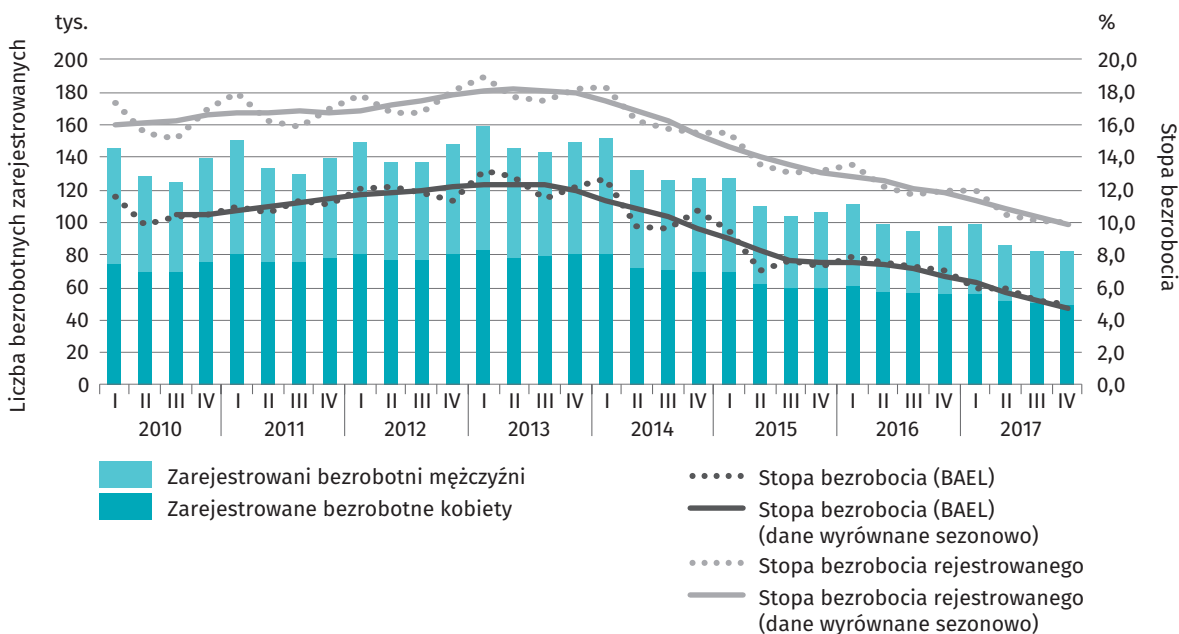
Wykres 5. Wolne miejsca pracy oraz wolne i nowo utworzone wolne miejsca pracy w latach 2010-2017 Stan w końcu kwartału

Wykres 6. Zlikwidowane miejsca pracy oraz nowo utworzone miejsca pracy w latach 2010-2017
Stan w końcu kwartału

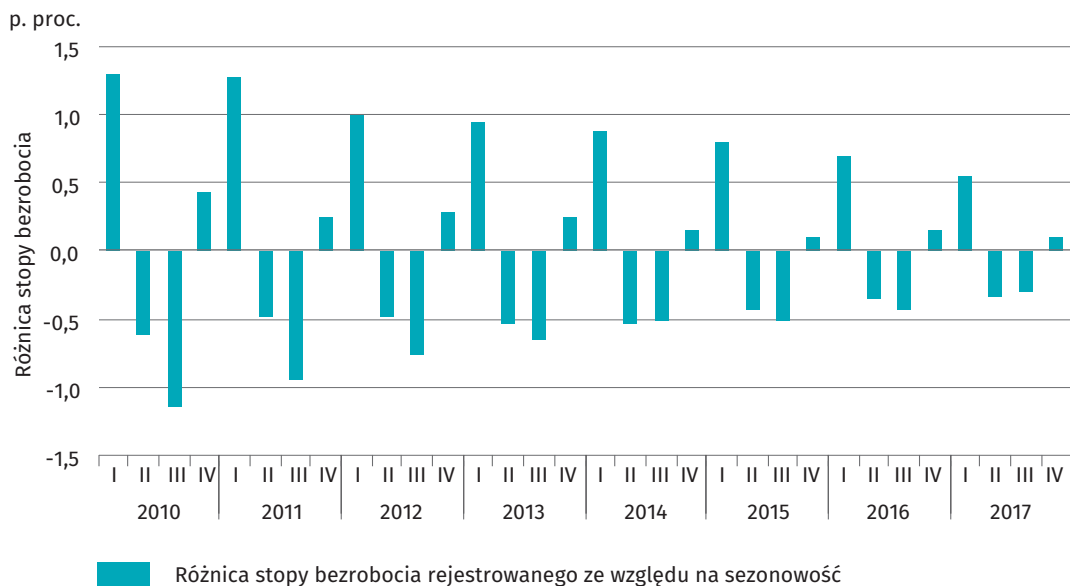

Wykres 7. Stopa bezrobocia według BAEL, stopa bezrobocia rejestrowanego (prawa oś) oraz liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy według płci (lewa oś) w latach 2010-2017
Stan w końcu kwartału

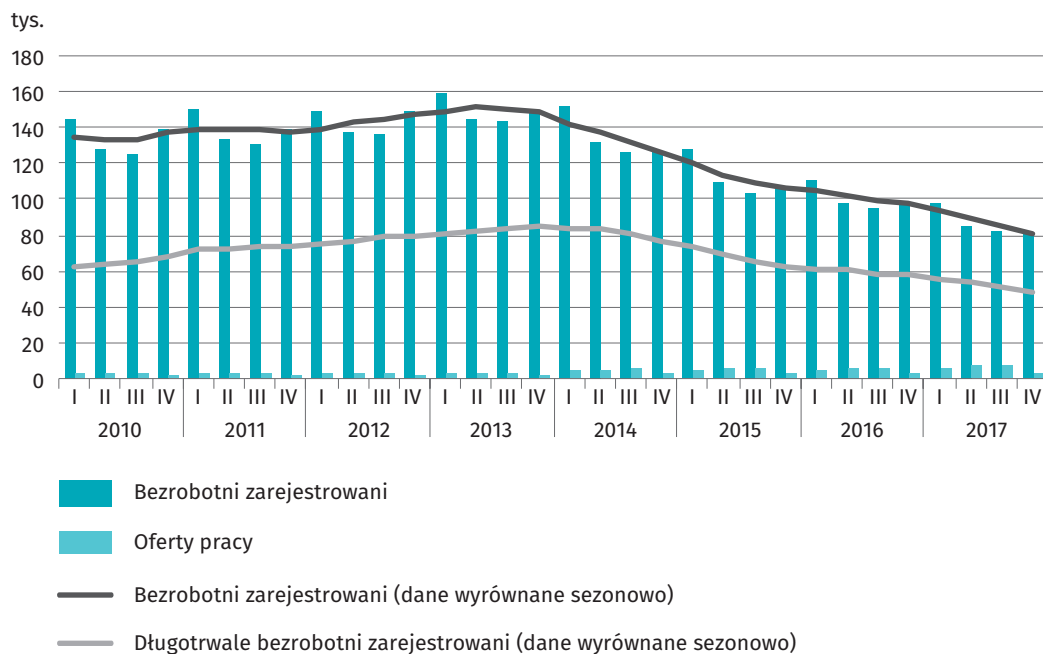

Wykorzystana metoda wyrównań sezonowych pozwoliła uzyskać dane wyrównane sezonowo dla stopy bezrobocia według BAEL od 3 kwartału 2010.

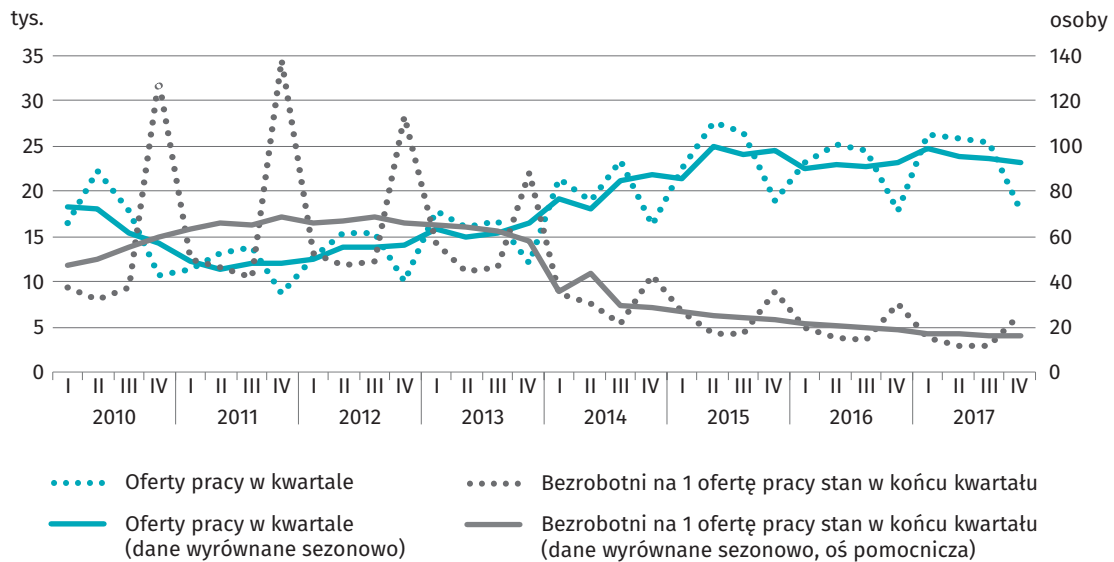
Wykres 8. Różnica stopy bezrobocia rejestrowanego i stopy bezrobocia rejestrowanego wyrównanej sezonowo w latach 2010-2017
Stan w końcu kwartału

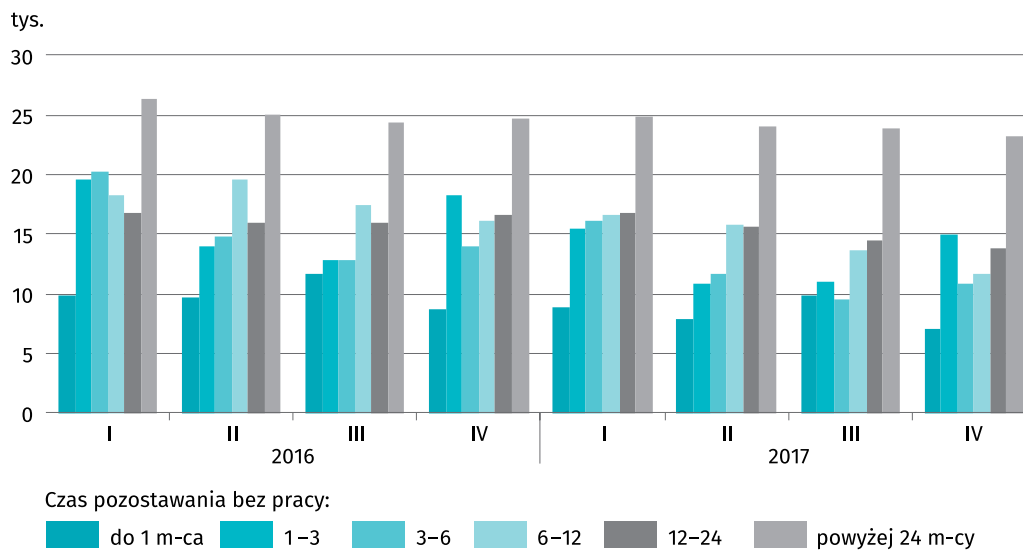
Wykres 9. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy oraz oferty pracy w latach 2010-2017
Stan w końcu kwartału

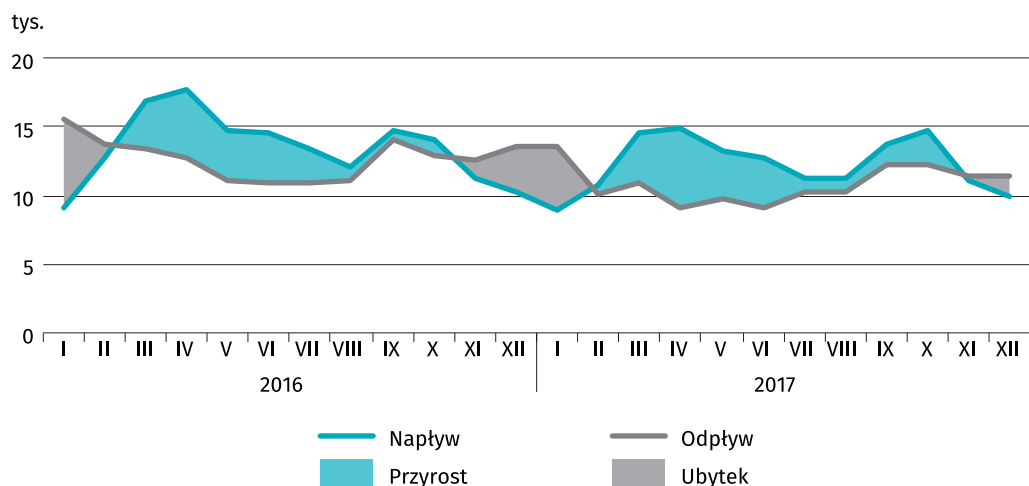
Wykres 10. Oferty pracy (lewa oś) oraz bezrobotni zarejestrowani w powiatowych urzędach pracy przypadający na jedną ofertę pracy (prawa oś) w latach 2010-2017

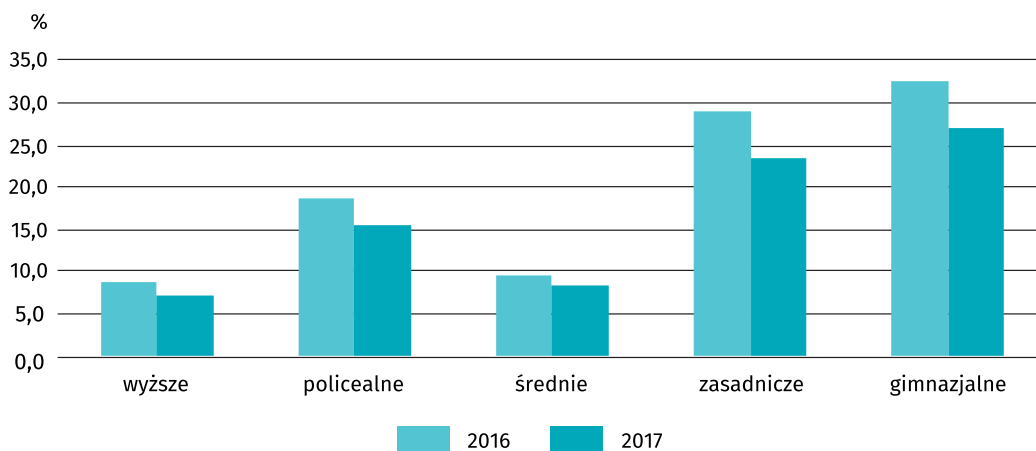
Wykres 11. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w latach 2016-2017 Stan w końcu kwartału

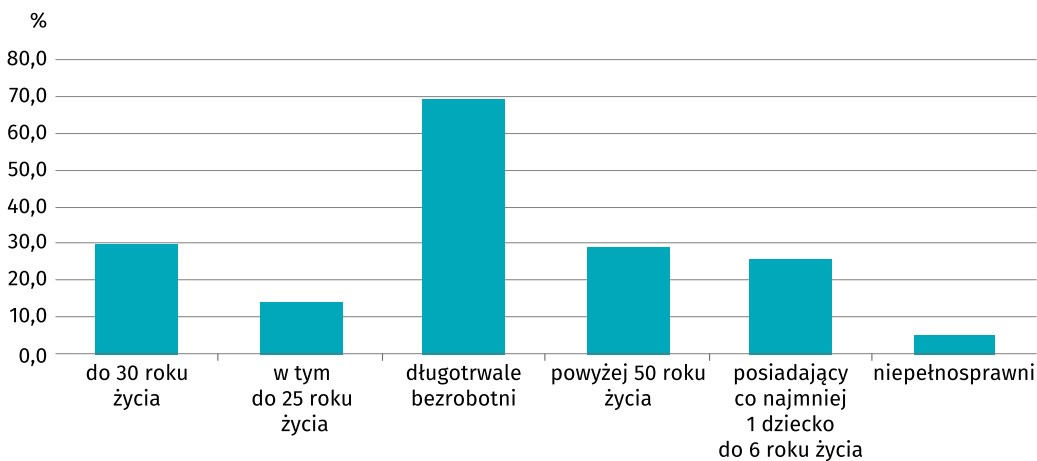
Wykres 12. Napływ i odpływ bezrobotnych w latach 2016-2017

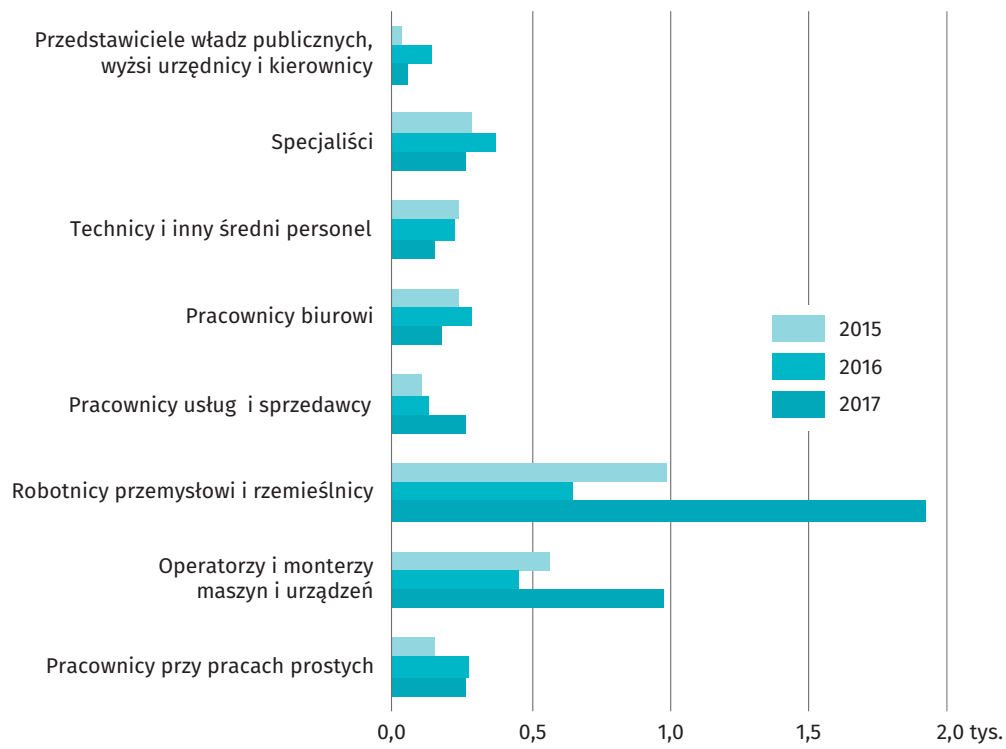
**Wykres 13. Bezrobotni według wykształcenia w latach 2016-2017
Stan w dniu 31 XII**

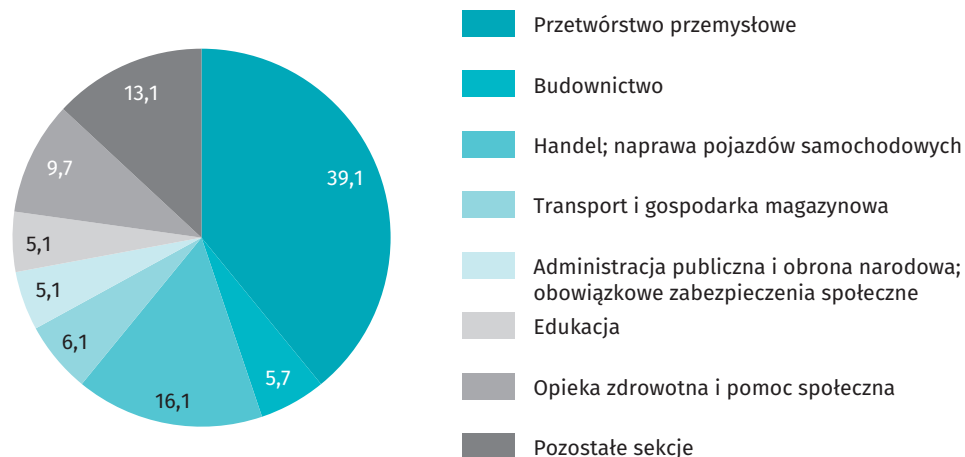
**Wykres 14. Wybrane kategorie bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

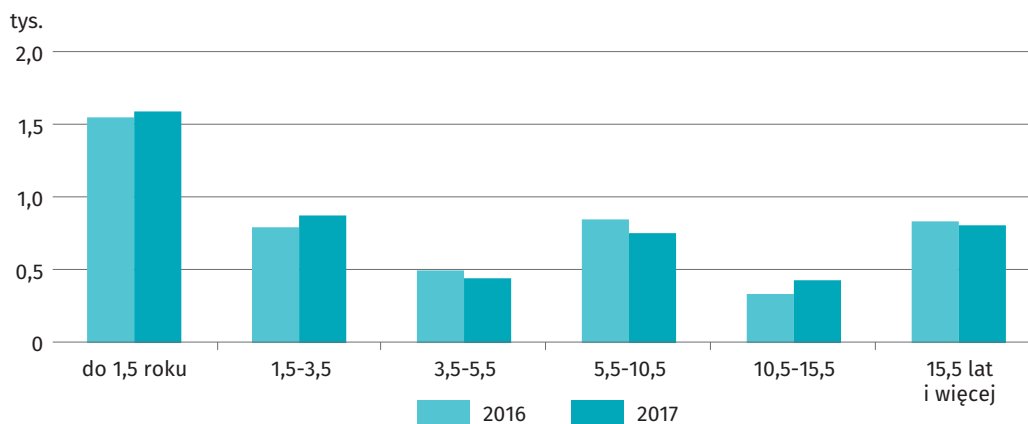
Wykres 15. Wolne miejsca pracy według wielkich grup zawodów w latach 2015-2017
Stan w dniu 31 XII

Wykres 16. Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy według sekcji PKD w 2017 r.

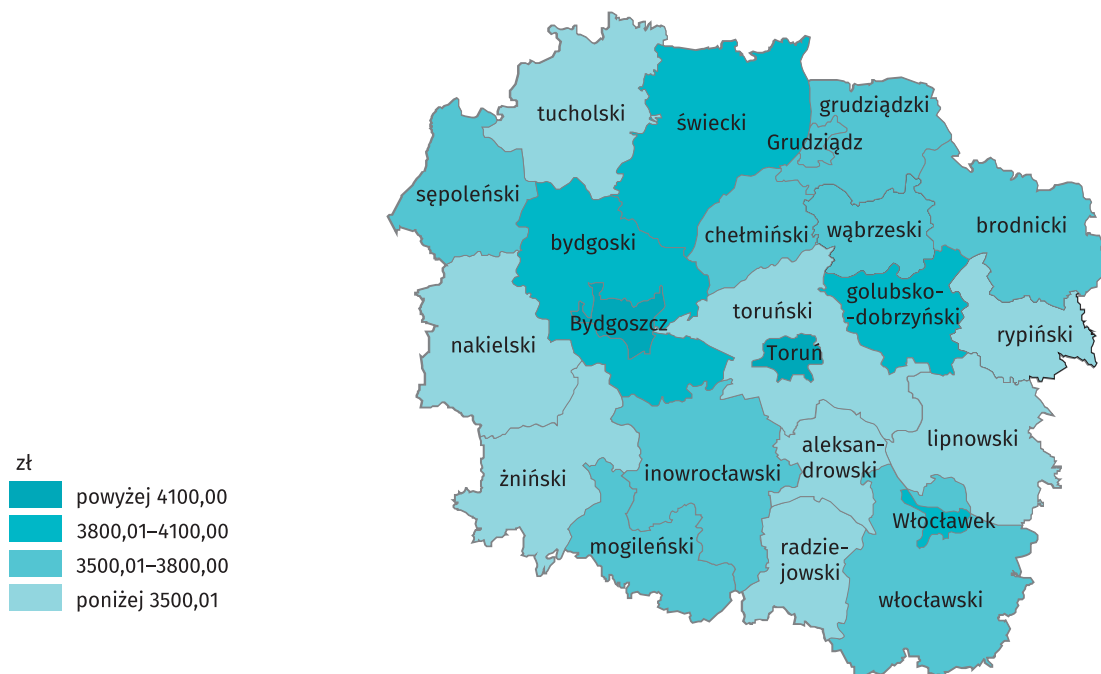
Wykres 17. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według stażu pracy w latach 2016-2017 (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)

Wykres 18. Struktura zatrudnionych (liczonych tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego) w warunkach zagrożenia według czynników zagrożeń w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Mapa 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto^a w 2017 r.

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji.

**Mapa 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII**

